126. löggjafarþing 2000–2001.
Þskj. 792 — 505. mál.

Frumvarp til laga

um hönnunarrétt.

(Lagt fyrir Alþingi á 126. löggjafarþingi 2000–2001.)

I. KAFLI
Almenn ákvæði.

1. gr.

Hönnuður eða sá sem sækir rétt sinn til hans getur með skráningu samkvæmt lögum þessum öðlast einkarétt til hönnunar (hönnunarrétt).

2. gr.

Í lögum þessum eru eftirfarandi hugtök skilgreind sem hér segir:

1. Hönnun merkir útlit vöru eða hluta vöru sem ræðst af einstökum þáttum eða skreytingu hennar, einkum línum, útlínum, litum, lögun, gerð og/eða efni;
2. vara merkir handunninn hlut eða hlut sem framleiddur er með tæknilegum hætti, þ.m.t. hlut sem ætlaður er í samsetta vöru, umbúðir, útbúnað, grafísk tákn og leturgerðir, að undanskildum tölvuforritum;
3. samsett vara merkir vöru sem hefur að geyma marga hluti sem unnt er að skipta um þannig að vöruna megi taka í sundur og setja saman á ný.

3. gr.

Hönnunarréttur getur einungis tekið til nýrrar og sérstæðrar hönnunar.

Hönnun telst ný ef eins hönnun hefur ekki verið gerð aðgengileg almenningi fyrir umsóknardag, eða forgangsréttardag ef forgangsréttar er krafist. Hönnun telst eins og önnur hönnun ef einstakir þættir hönnunar eru aðeins ólíkir í óverulegum atriðum.

Hönnun telst sérstæð ef heildarmynd sú sem hún veitir upplýstum notanda er frábrugðin heildarmynd hans af annarri hönnun sem hefur verið gerð aðgengileg almenningi fyrir umsóknardag, eða forgangsréttardag ef forgangsréttar er krafist. Við mat á því hvort hönnun telst sérstæð skal taka mið af því svigrúmi sem hönnuður hefur haft við gerð hönnunarinnar.

4. gr.

Hönnun vöru, sem er hluti af samsettri vöru, telst aðeins ný og sérstæð:

1. ef hluti hennar, sem hefur verið felldur inn í hina samsettu vöru, er sýnilegur við eðlilega notkun og
2. sýnilegi hlutinn fullnægir kröfunni um nýjung og sérstæði.

Eðlileg notkun telst hagnýting notanda á endanlegu notkunarstigi á samsettu vörunni, þó að undanskildu viðhaldi eða viðgerð.

5. gr.

Hönnun telst aðgengileg almenningi samkvæmt lögum þessum ef hún hefur verið skráð eða gerð opinber með öðrum hætti ellegar hún hefur verið höfð til sýnis, hagnýtt í viðskiptum eða orðið þekkt með öðrum hætti.

Hönnunin telst ekki orðin aðgengileg almenningi:

1. ef ekki verður með sanngirni talið að kunnáttumenn á viðkomandi sviði á Evrópska efnahagssvæðinu hafi við venjulegar starfsaðstæður getað fengið vitneskju um téð tilvik 1. mgr. fyrir umsóknardag, eða forgangsréttardag ef forgangsréttar er krafist, eða
2. aðrir hafa öðlast vitneskju um hönnunina í trúnaði sem krafist hefur verið með ótvíræðum hætti eða ætla má að hafi verið krafist.

6. gr.

Hönnun telst ekki aðgengileg almenningi ef hún hefur á síðustu tólf mánuðum fyrir umsóknardag, eða forgangsréttardag ef forgangsréttar er krafist, verið gerð aðgengileg almenningi:

1. fyrir atbeina hönnuðar eða þess sem sækir rétt sinn til hans, ellegar fyrir atbeina annars aðila á grundvelli upplýsinga eða athafna hönnuðar eða þess sem sækir rétt sinn til hans, eða
2. vegna misbeitingar gagnvart hönnuði eða þeim sem sækir rétt sinn til hans.

7. gr.

Hönnun nýtur ekki verndar ef hún eða notkun hennar:

1. stríðir gegn siðgæði eða allsherjarreglu,
2. felur heimildarlaust í sér auðkenni sem njóta verndar skv. 6. gr. Parísarsamningsins frá 20. mars 1883 um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar eða önnur merki, tákn eða skjaldarmerki sem hafa sérstakt gildi fyrir almenning,
3. felur heimildarlaust í sér vörumerki eða heiti á virkri atvinnustarfsemi annars aðila,
4. felur heimildarlaust í sér verk sem nýtur verndar samkvæmt höfundalögum,
5. brýtur gegn hönnun sem þegar nýtur verndar samkvæmt umsókn um eða skráningu á hönnun hér á landi eða samkvæmt alþjóðlegri skráningu sem hefur gildi hér á landi.

8. gr.

Hönnunarréttur nær ekki til þeirra þátta í útliti vöru sem:

1. ráðast eingöngu af tæknilegri virkni vöru eða
2. framleiða þarf í nákvæmlega sömu lögun og stærð til að varan, sem hönnunin er hluti af, megi tæknilega tengja annarri vöru, ellegar láta hana í, á, um eða við aðra vöru þannig að báðar vörurnar geti gegnt hlutverki sínu.

Þrátt fyrir ákvæði 2. tölul. 1. mgr. er unnt að öðlast hönnunarrétt ef hönnunin er ný og sérstæð skv. 3. gr. og gefur færi á margs konar samsetningu eða samtengingu vara í kerfi úr víxlanlegum einingum.

9. gr.

Í hönnunarrétti felst að aðrir en hönnuður megi ekki heimildarlaust hagnýta hönnun, sbr. þó undantekningar í 10.–12. gr. Ekki má t.d. heimildarlaust framleiða, bjóða til sölu, markaðssetja, flytja inn eða út eða nota vöru sem einkennist af hönnuninni, svo og safna birgðum í áðurgreindu skyni.

Hönnunarréttur skv. 1. mgr. tekur til sérhverrar hönnunar sem gefur upplýstum notanda ekki aðra heildarmynd.

10. gr.

Hönnunarréttur tekur ekki til:

1. athafna sem framkvæmdar eru í einkaþágu,
2. athafna sem framkvæmdar eru í tilraunaskyni og
3. eftirgerðar til notkunar við tilvísanir eða í fræðslu enda brjóti slíkar athafnir ekki í bága við góða viðskiptahætti, skaði ekki venjulega notkun hönnunar óhæfilega og heimildar sé getið.

11. gr.

Enn fremur tekur hönnunarréttur ekki til:

1. búnaðar skipa og loftfara sem skrásett eru í öðru ríki meðan þau eru stödd um stundarsakir í íslenskri lögsögu,
2. innflutnings hingað til lands á varahlutum og aukabúnaði til viðgerða á skipum og loftförum skv. 1. tölul. og
3. vinnu við viðgerðir á skipum og loftförum skv. 1. og 2. tölul.

12. gr.

Hönnunarréttur tekur ekki til athafna í tengslum við þá vöru sem nýtur verndar hafi eigandi hönnunarréttar eða einhver með samþykki hans markaðssett vöruna á Evrópska efnahagssvæðinu.

II. KAFLI
Umsókn um skráningu hönnunar.

13. gr.

Umsókn um skráningu hönnunar skal skila til Einkaleyfastofunnar sem heldur hönnunarskrá.

Umsókn skal hafa að geyma upplýsingar um nafn umsækjanda og tilgreiningu á vörunni eða vörunum sem hönnun tekur til.

Umsókn skulu fylgja myndir (teikningar eða ljósmyndir) er greinilega sýni hönnun þá er óskast vernduð. Auk þess má senda inn líkan með umsókninni.

Nafn hönnuðar, eins eða fleiri, skal tilgreina í umsókn. Sé umsækjandi annar en hönnuður skal umsækjandi sanna rétt sinn til hönnunar.

Umsókn skulu fylgja tilskilin gjöld, sbr. 53. gr.

14. gr.

Umsókn um skráningu hönnunar telst ekki lögð inn fyrr en umsækjandi hefur afhent myndir sem lýsa hönnuninni, tilgreint þá vöru, sem hönnunin tekur til, og greitt tilskilin gjöld, sbr. 53. gr.

Umsókn má ekki breyta þannig að hún varði aðra hönnun en þá sem lýst er í umsókninni.

15. gr.

Í einni og sömu umsókn er heimilt að sækja um vernd á fleiri en einni hönnun ef þær vörur, er hönnun tengist, mynda samstæðu og verða flokkaðar í sama flokk samkvæmt Locarno-samningnum frá 8. október 1968 um alþjóðlega flokkun hönnunar.

Nánari reglur um slíka samskráningu skal setja í reglugerð.

16. gr.

Hafi verið sótt um skráningu hönnunar í annarri umsókn um hönnun eða smáeinkaleyfi hér á landi eða í öðru ríki, sem er aðili að Parísarsamningnum frá 20. mars 1883 um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar eða Alþjóðaviðskiptastofnuninni, innan sex mánaða frá umsóknardegi í hinu ríkinu skal litið svo á að seinni umsóknin hafi verið lögð inn samtímis hinni fyrri enda leggi umsækjandi fram kröfu þess efnis.

Ákvæði 1. mgr. eiga einnig við þegar um er að ræða ríki sem er ekki aðili að Parísarsamningnum eða Alþjóðaviðskiptastofnuninni ef það ríki viðurkennir samsvarandi forgangsrétt íslenskra umsókna og lög þess eru í aðalatriðum í samræmi við Parísarsamninginn.

Ef sótt er um skráningu hönnunar innan sex mánaða frá því að hönnun er sýnd í fyrsta skipti á opinberri eða opinberlega viðurkenndri alþjóðlegri sýningu skal litið svo á að umsóknin hafi verið lögð inn á þeim tíma. Með alþjóðlegum sýningum er átt við sýningar samkvæmt samningnum um heimssýningar sem undirritaður var í París 22. nóvember 1928.

17. gr.

Einkaleyfastofan kannar auk formskilyrða hvort umsókn taki til hönnunar í skilningi 1. tölul. 2. gr. og samræmist 1. og. 2. tölul. 7. gr.

Umsækjandi getur farið fram á að Einkaleyfastofan rannsaki einnig hvort umsókn fullnægi skilyrðum 3. og 5. tölul. 7. gr. og samræmist að öðru leyti ákvæðum laga þessara.

Með beiðni um rannsókn skv. 2. mgr. skal fylgja tilskilið gjald, sbr. 53. gr.

18. gr.

Teljist umsókn fullnægja settum reglum skal hönnun skráð. Einkaleyfastofan skal flokka hönnun í samræmi við ákvæði Locarno-samningsins frá 8. október 1968 um alþjóðlega flokkun hönnunar. Tilkynning um skráningu hönnunar skal birt í ELS-tíðindum sem Einkaleyfastofan gefur út.

Að beiðni umsækjanda má þó fresta skráningu í allt að sex mánuði frá umsóknardegi, eða forgangsréttardegi ef forgangsréttar er krafist. Beiðni um frestun skal koma fram í umsókn.

19. gr.

Ef umsókn um skráningu hönnunar er ekki í samræmi við ákvæði laga eða reglna eða telji Einkaleyfastofan að aðrar tálmanir leiði til þess að synja beri um skráningu skal umsækjanda tilkynnt það og honum veittur kostur á að tjá sig eða lagfæra umsóknina innan tilskilins frests.

Komi ekki fram athugasemdir frá umsækjanda né lagfæring á umsókninni innan tilskilins frests skal umsókn afskrifuð.

Að beiðni umsækjanda skal umsókn tekin fyrir á ný ef hann, innan tveggja mánaða frá því að tilskilinn frestur rann út, tjáir sig um málið eða lagfærir umsóknina enda greiði hann endurupptökugjald, sbr. 53. gr. Endurupptaka getur aðeins átt sér stað einu sinni.

Telji Einkaleyfastofan eitthvað því til fyrirstöðu að umsókn verði samþykkt, og hafi umsækjanda verið gefinn kostur á að tjá sig um annmarkann, skal umsókninni hafnað nema Einkaleyfastofan telji ástæðu til að gefa umsækjanda á ný kost á málsmeðferð skv. 1. mgr.

20. gr.

Telji Einkaleyfastofan að eitthvað komi í veg fyrir skráningu, sbr. 19. gr., er unnt að skrá hönnunina í breyttri mynd ef hún fullnægir kröfum um vernd og heldur sérkennum sínum.

Sé umsækjandi ekki samþykkur hinni breyttu mynd skal umsókn hafnað.

III. KAFLI
Aðgengi að umsókn og upplýsingaskylda.

21. gr.

Frá og með skráningardegi hönnunar skulu umsóknargögn aðgengileg almenningi.

Þegar sex mánuðir eru liðnir frá umsóknardegi, eða forgangsréttardegi ef forgangsréttar er krafist, skulu gögn aðgengileg almenningi þótt birting skv. 18. gr. hafi ekki farið fram. Hafi verið tekin ákvörðun um að afskrifa umsókn eða hafna henni mega umsóknargögn þó ekki vera aðgengileg nema umsækjandi fari fram á endurupptöku eða kæri ákvörðun um höfnun.

Ef umsækjandi óskar þess skulu umsóknargögn gerð aðgengileg fyrr en kveðið er á um í 1. og 2. mgr.

Þegar umsóknargögn verða aðgengileg skv. 2. og 3. mgr. skal birta auglýsingu um það.

22. gr.

Beri umsækjandi um skráningu hönnunar fyrir sig umsókn sína gagnvart öðrum áður en hún er gerð almenningi aðgengileg er honum skylt að veita viðkomandi aðgang að umsóknargögnum sé þess krafist.

Gefi maður til kynna með því að snúa sér beint til annars, með auglýsingu, áritun á vöru eða umbúðir hennar eða öðrum hætti, að sótt hafi verið um skráningu hönnunar eða hún skráð, án þess að tilgreina þó jafnframt númer umsóknar eða skráningar, er honum skylt að veita þeim sem þess krefst þær upplýsingar án ástæðulausrar tafar. Ef upplýsingar eru til þess fallnar að gefa í skyn að sótt hafi verið um hönnun eða hún skráð án þess að slíkt sé skýrt tekið fram er skylt, sé þess krafist, að veita án ástæðulausrar tafar upplýsingar um hvort svo sé.

IV. KAFLI
Gildistími skráðrar hönnunar.

23. gr.

Skráð hönnun gildir eitt eða fleiri fimm ára tímabil frá umsóknardegi. Skráningu má endurnýja til fimm ára í senn þar til 25 ára verndartíma er náð.

24. gr.

Beiðni um endurnýjun skráningar ásamt tilskildu endurnýjunargjaldi, sbr. 53. gr., skal lögð inn hjá Einkaleyfastofunni í fyrsta lagi þremur mánuðum áður en skráningartímabili lýkur og í síðasta lagi sex mánuðum eftir lok þess.

Berist Einkaleyfastofunni ekki beiðni um endurnýjun á því tímabili sem um getur í 1. mgr. skal skráning afmáð úr hönnunarskrá.

Sé beiðni ekki í samræmi við ákvæði laga eða reglna lætur Einkaleyfastofan viðkomandi vita og gefur honum kost á að tjá sig innan tilskilins frests.

Að þeim tíma liðnum skal Einkaleyfastofan taka afstöðu til beiðninnar enda sé viðkomandi ekki gefinn kostur á að tjá sig á nýjan leik.

Birta skal tilkynningu um endurnýjun skráningar í ELS-tíðindum.

V. KAFLI
Brottfall skráðrar hönnunar.

25. gr.

Ógilda má skráningu hönnunar að nokkru eða öllu leyti með dómi ef:

1. skráning samræmist ekki ákvæðum 1.–8. gr. eða
2. umsókn hefur verið breytt þannig að hún brjóti í bága við ákvæði 2. mgr. 14. gr.

Hver sem er getur höfðað mál skv. 1. mgr. en þó einungis:

1. um rétt til hönnunar: sá sem segist vera löglegur eigandi hönnunar;
2. um réttindi skv. 2. tölul. 7. gr.: sá sem hefur hagsmuna að gæta vegna viðkomandi notkunar;
3. um réttindi skv. 3.–5. tölul. 7. gr.: eigandi þeirra réttinda.

Mál skv. 1. tölul. 2. mgr. skal höfða innan árs frá því að viðkomandi fær vitneskju um skráninguna og aðrar aðstæður sem málið byggist á. Þó má ekki höfða mál síðar en þremur mánuðum eftir skráningu hönnunar ef eigandi skráningarinnar hefur verið í góðri trú þegar hönnunin var skráð eða viðkomandi öðlaðist hönnunarrétt.

Skráningu hönnunar má fella úr gildi eftir að hönnunarréttur fellur brott eða honum hefur verið afsalað.

26. gr.

Hafi hönnun verið skráð á annan en þann sem skv. 1. gr. á rétt til hönnunar skal dómstóll að kröfu rétthafa yfirfæra réttinn til hans.

Hafi sá sem á þennan hátt er sviptur hönnunarrétti í góðri trú hagnýtt uppfinninguna í atvinnuskyni hérlendis eða gert umfangsmiklar ráðstafanir til þess er honum heimilt gegn sanngjörnu endurgjaldi og að öðru leyti með sanngjörnum skilmálum að halda þeirri hagnýtingu áfram eða hefja fyrirhugaða hagnýtingu enda breytist hagnýtingin ekki til muna. Með sömu forsendum hefur skráður nytjaleyfishafi sama rétt.

Rétt skv. 2. mgr. má aðeins framselja ásamt þeim atvinnurekstri þar sem rétturinn hefur verið hagnýttur eða til stóð að beita honum.

27. gr.

Þegar hönnun hefur verið skráð má leggja fram beiðni um að Einkaleyfastofan felli skráninguna að nokkru eða öllu leyti úr gildi enda sé tilskilið gjald greitt, sbr. 53. gr. Beiðni getur aðeins byggst á því:

1. að skráning samræmist ekki ákvæðum 1.–8. gr. eða
2. umsókn hafi verið breytt þannig að hún brjóti í bága við 2. mgr. 14. gr.

Beiðni skv. 1. mgr. mega aðeins eftirfarandi leggja fram:

1. um rétt til hönnunar: sá sem segist vera löglegur eigandi hönnunarréttar;
2. um réttindi skv. 2. tölul. 7. gr.: sá sem hefur hagsmuna að gæta vegna viðkomandi notkunar;
3. um réttindi skv. 3.–5. tölul. 7. gr.: eigandi þeirra réttinda.

Hafi eigandi hönnunarréttar afsalað sér réttinum skal Einkaleyfastofan afmá skráningu hönnunar.

Sé beiðni skv. 1. mgr. afturkölluð getur Einkaleyfastofan haldið meðferðinni áfram svo framarlega sem stofnunin telur ástæðu til þess.

28. gr.

Beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. skal vera skrifleg og rökstudd. Séu gögn ófullnægjandi getur Einkaleyfastofan beðið um frekari gögn svo að taka megi afstöðu til beiðninnar.

Komi fram beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. skal eiganda skráðrar hönnunar tilkynnt um hana og honum gefið tækifæri til að tjá sig.

29. gr.

Ef hönnun, sem byggist á forgangsrétti skv. 16. gr., hefur verið skráð eftir að sambærileg hönnun hefur verið skráð skal tilkynna eiganda hinnar skráðu hönnunar það og gefa honum kost á að tjá sig um það. Einkaleyfastofunni er heimilt að ógilda fyrri skráninguna að nokkru eða öllu leyti.

Ákvæði 1. mgr. eiga einnig við þegar Einkaleyfastofan fær tilkynningu þar sem farið er fram á að alþjóðleg skráning gildi hér á landi. Þarf þá að vera ljóst að alþjóðlega skráningin hafi öðlast gildi hér, sbr. 1. mgr. 57. gr., áður en sótt var um þá skráningu hönnunar sem þegar hefur verið skráð.

30. gr.

Sé eitthvað því til fyrirstöðu að skráning hönnunar haldi gildi sínu samkvæmt dómi eða vegna ákvörðunar Einkaleyfastofunnar í kjölfar beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. skal fella skráningu úr gildi. Þegar endanlegur dómur eða ákvörðun liggur fyrir skal Einkaleyfastofan birta tilkynningu þar um.

Telji Einkaleyfastofan að beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. leiði ekki til þess að skráning skuli felld úr gildi að nokkru eða öllu leyti skal beiðninni hafnað og skráning standa.

31. gr.

Á grundvelli dóms eða ákvörðunar vegna beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. má viðhalda skráningu hönnunar í breyttri mynd ef hönnunin í þeirri mynd fullnægir skilyrðum um vernd og heldur sérkennum sínum.

Einkaleyfastofan skal birta tilkynningu um skráninguna í breyttu formi.

Ef eigandi hönnunarréttar er ekki sammála ákvörðun Einkaleyfastofunnar í kjölfar beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. um skráningu hönnunar í breyttri mynd skal fella skráningu hönnunar niður.

32. gr.

Ef höfðað hefur verið dómsmál til ógildingar hönnun skv. 25. gr. er ekki unnt að leggja fram beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. um þá hönnun sem dómsmálið varðar.

Sé dómsmál höfðað eftir framlagningu beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. skal Einkaleyfastofan fresta meðferð beiðninnar þar til dómsmálinu er endanlega lokið nema beiðnin hafi komið frá eiganda hönnunarréttarins.

33. gr.

Staðhæfi einhver við Einkaleyfastofuna að hann sé rétthafi hönnunarumsóknar eða -skráningar en ekki umsækjandi eða skráður eigandi hönnunarréttar getur Einkaleyfastofan, ef hún telur vafa leika á því, beint þeim tilmælum til viðkomandi að hann höfði mál til staðfestingar kröfu sinni innan tiltekins frests. Ef viðkomandi verður ekki við tilmælunum getur Einkaleyfastofan virt staðhæfingu hans að vettugi. Skal þess og getið í tilmælunum.

Ef höfðað er mál fyrir dómstólum um rétt til hönnunar getur Einkaleyfastofan frestað frekari meðferð þar til málinu er endanlega lokið.

34. gr.

Færi einhver sönnur á að hann en ekki umsækjandi eða skráður eigandi hönnunarréttar eigi rétt til hennar skal Einkaleyfastofan skrá hönnunina á nafn hans enda fari viðkomandi fram á það. Sá sem fær umsókn eða skráningu með þessum hætti yfirfærða á sitt nafn skal greiða umsóknargjald að nýju, sbr. 53. gr.

Komi fram beiðni um yfirfærslu hönnunarumsóknar eða -skráningar skal umsókn eða skráning standa óbreytt þar til endanleg afstaða hefur verið tekin til beiðninnar.

VI. KAFLI
Áfrýjun.

35. gr.

Umsækjandi eða eigandi hönnunarréttar getur skotið endanlegri ákvörðun Einkaleyfastofunnar til áfrýjunarnefndar hugverkaréttinda á sviði iðnaðar. Sá sem lagt hefur fram beiðni um að skráning hönnunar verði felld úr gildi getur skotið til áfrýjunarnefndar ákvörðun um að skráningin skuli standa í breyttri eða óbreyttri mynd. Sé fallið frá áfrýjun getur áfrýjunarnefnd þó tekið málið til úrskurðar ef sérstakar ástæður mæla með því.

36. gr.

Áfrýjun skal berast iðnaðarráðuneyti innan tveggja mánaða frá því að viðkomandi var tilkynnt um ákvörðun. Innan sama frests skal greiða ráðuneytinu tilskilið áfrýjunargjald. Áfrýjunargjaldið skal ákveðið sem hámarksgjald vegna kostnaðar eða hluta kostnaðar við áfrýjunarnefnd hugverkaréttinda á sviði iðnaðar, m.a. þóknunar til nefndarmanna í einstökum málum, póstburðargjalda, ljósritunarkostnaðar og annars umsýslukostnaðar er til fellur við störf nefndarinnar. Sé áfrýjunargjald ekki greitt innan frestsins skal vísa áfrýjun frá. Áfrýjun frestar frekari meðferð málsins hjá Einkaleyfastofunni.

Ákvarðanir áfrýjunarnefndar verða ekki bornar undir annað stjórnvald.

VII. KAFLI
Refsi- og bótaábyrgð o.fl.

37. gr.

Sá sem af ásetningi brýtur gegn hönnunarrétti skal sæta sektum. Sé brot alvarlegt, einkum ef ætlunin er að afla verulegs og augljóslega ólögmæts ávinnings með brotinu, getur refsing verið fangelsi allt að einu ári.

Sektir samkvæmt lögum þessum má gera jafnt lögaðila sem einstaklingi. Lögaðila má ákvarða sekt án tillits til þess hvort sök verður sönnuð á starfsmann lögaðilans. Hafi starfsmaður lögaðilans framið brot á lögum þessum eða reglum, settum samkvæmt þeim, má einnig gera lögaðilanum sekt og sviptingu starfsréttinda enda sé brotið drýgt til hagsbóta fyrir lögaðilann eða hann hefur notið hagnaðar af brotinu. Lögaðili ber ábyrgð á greiðslu sektar sem starfsmaður hans er dæmdur til að greiða vegna brota á lögum þessum enda séu brot tengd starfi hjá lögaðilanum.

Sókn sakar á sá sem misgert er við. Þó sæta brot skv. 2. málsl. 1. mgr. opinberri ákæru ef sá krefst þess sem misgert er við. Skulu slík mál rekin í samræmi við lög um meðferð opinberra mála.

38. gr.

Sá sem af ásetningi eða gáleysi brýtur gegn hönnunarrétti skal greiða hæfilegt endurgjald fyrir hagnýtingu hönnunar og skaðabætur fyrir annað tjón sem brot hans hefur haft í för með sér.

Hagnist einhver af broti gegn hönnunarrétti án þess að um ásetning eða gáleysi hafi verið að ræða skal hann, ef og að því marki sem það telst sanngjarnt, greiða endurgjald og skaðabætur skv. 1. mgr. Bætur þessar skulu þó ekki vera hærri en ætla má að nemi hagnaði hins bótaskylda af brotinu.

39. gr.

Hafi verið brotið gegn hönnunarrétti getur dómstóll ákveðið í þeim tilgangi að girða fyrir frekari brot, að kröfu þess sem misgert er við og að svo miklu leyti sem það telst sanngjarnt, að vörum, sem hafa verið framleiddar eða fluttar inn ólöglega, skuli breyta á tiltekinn hátt, þær skuli ónýta eða þær afhentar brotaþola gegn endurgjaldi. Sama gildir um hluti ef notkun þeirra felur í sér brot á hönnunarrétti. Ákvæðum 1. og 2. málsl. skal þó ekki beita gagnvart þeim sem hefur í góðri trú eignast viðkomandi vörur eða öðlast réttindi yfir þeim og hefur ekki sjálfur brotið gegn hönnunarrétti.

Þegar mjög sérstakar ástæður eru fyrir hendi og þess er krafist getur dómstóll, þrátt fyrir ákvæði 1. mgr., leyft yfirráð yfir ólöglega framleiddum eða innfluttum vörum á verndartíma hönnunar eða hluta þess tíma gegn hæfilegu endurgjaldi og sanngjörnum kjörum að öðru leyti.

40. gr.

Sé hönnun, sem sótt hefur verið um skráningu á, hagnýtt í heimildarleysi eftir að umsóknargögn hafa verið gerð aðgengileg almenningi gilda ákvæðin um brot gegn hönnunarrétti á sama hátt enda leiði umsóknin til skráningar hönnunarréttar. Þetta á þó ekki við um ákvæði 39. gr. Ef tjón hlýst af broti sem framið er áður en umsóknargögn eru gerð aðgengileg almenningi skal viðkomandi greiða skaðabætur en þó eigi í ríkari mæli en skv. 2. mgr. 38. gr.

41. gr.

Í málum vegna brota á hönnunarrétti má því aðeins halda því fram að hönnunarréttur sé ekki til staðar að kröfu hafi verið beint að eiganda hönnunarréttar um ógildingu skráningar, eftir atvikum eftir að honum var stefnt samkvæmt reglum 45. gr. Sé skráning ógilt verður ákvæðum 37.–40. gr. ekki beitt.

42. gr.

Sá sem lætur undir höfuð leggjast að fullnægja skyldum sínum skv. 22. gr. eða gefur rangar upplýsingar skal sæta sektum enda sé ekki mælt fyrir um þyngri refsingu í öðrum lögum. Hann skal og bæta það tjón sem af slíku hefur hlotist að því marki sem sanngjarnt verður talið.

Ákvæði 2. og 3. mgr. 37. gr. gilda eftir því sem við á.

VIII. KAFLI
Réttarfar.

43. gr.

Í dómsmálum, er varða rétt til hönnunar, ógildingu skráningar og yfirfærslu skráningar til annars en umsækjanda og eiganda hönnunarréttar, teljast umsækjandi og eigandi hönnunarréttar, sem eiga ekki lögheimili hér á landi, hafa varnarþing í Reykjavík.

44. gr.

Sá sem höfðar mál til ógildingar á skráðri hönnun til að fá skráningu yfirfærða á annað nafn skal tilkynna það Einkaleyfastofunni og skal þess getið í hönnunarskrá. Samtímis skal hann með ábyrgðarbréfi tilkynna málshöfðunina öllum skráðum nytjaleyfishöfum sé heimilisfangs þeirra getið í hönnunarskránni. Nytjaleyfishafi, sem höfðar mál vegna brots á hönnunarrétti, skal með sama hætti tilkynna eiganda hönnunarréttar það.

Nú sinnir stefnandi ekki tilkynningarskyldu skv. 1. mgr. og getur dómari þá veitt honum stuttan frest í því skyni. Að öðrum kosti skal vísa máli hans frá dómi.

45. gr.

Þegar eigandi hönnunarréttar höfðar mál vegna brota á hönnunarrétti og stefndi gerir kröfu um að hönnunin verði dæmd ógild skal stefndi senda tilkynningar skv. 1. mgr. 44. gr. til Einkaleyfastofunnar og skráðra nytjaleyfishafa. Ákvæði 2. mgr. 44. gr. eiga hér einnig við.

Í málum vegna brota á hönnunarrétti, sem nytjaleyfishafi höfðar, getur stefndi stefnt eiganda hönnunarréttar án tillits til varnarþings hans og beint að honum kröfu um ógildingu hönnunar.

46. gr.

Endurrit dóma í málum samkvæmt lögum þessum skal dómari að eigin frumkvæði láta Einkaleyfastofunni í té.

IX. KAFLI
Ýmis ákvæði.

47. gr.

Umsækjandi eða eigandi hönnunarréttar, sem á ekki lögheimili hér á landi, skal hafa umboðsmann búsettan á EES-svæðinu sem getur fyrir hans hönd tekið við stefnu og öllum tilkynningum um hönnunina með bindandi áhrifum. Nafn og heimilisfang umboðsmanns skal skrá í hönnunarskrá.

Tilnefni umsækjandi eða eigandi hönnunarréttar ekki umboðsmann skv. 1. mgr. innan tilskilins frests skal umsókn afmáð.

48. gr.

Glati umsækjandi rétti af þeirri ástæðu að hann eða umboðsmaður hans hefur ekki virt frest sem Einkaleyfastofan hefur veitt honum á grundvelli laga þessara skal Einkaleyfastofan endurveita honum réttinn ef umsækjandi hefur gert allt sem með sanngirni má af honum krefjast til að virða frestinn. Beiðni um slíkt skal berast innan tveggja mánaða frá brottfalli hindrunar er töfinni olli, en þó aldrei síðar en einu ári frá lokum frestsins. Innan sama frests skal umsækjandi bæta úr ágöllum og greiða tilskilið endurveitingargjald, sbr. 53. gr.

Ákvæði 1. mgr. eiga einnig við með sama hætti ef eigandi hönnunarréttar eða umboðsmaður hans hefur ekki greitt endurnýjunargjald innan frests skv. 24. gr., sbr. 53. gr. Beiðni um endurveitingu í þeim tilvikum þarf þó að hafa borist og endurnýjunargjald vera greitt innan sex mánaða frá lokum frestsins.

Ákvæði 1. mgr. eiga ekki við um frest skv. 16. og 36. gr.

49. gr.

Hafi eigandi hönnunarréttar veitt öðrum leyfi til að nota hönnunina (nytjaleyfi) má nytjaleyfishafi ekki framselja rétt sinn nema um það hafi verið samið.

Sé nytjaleyfi veitt fyrirtæki má framselja það ásamt fyrirtækinu nema um annað sé samið.

50. gr.

Nytjaleyfishafa er að fengnu samþykki eiganda hönnunarréttar heimilt að höfða mál vegna brota á hönnunarrétti.

Nytjaleyfishafa er heimilt að gerast aðili að réttaraðgerðum sem eigandi hönnunarréttar á frumkvæði að enda eigi nytjaleyfishafi rétt á bótum vegna tjóns sem hann hefur orðið fyrir eða gæti orðið fyrir vegna brots.

51. gr.

Verði aðilaskipti að skráðri hönnun, m.a. nytjaleyfi veitt, hönnun veðsett, aðför gerð í henni eða hún fellur til þrotabús, skal þess getið í hönnunarskrá enda berist beiðni þar um frá viðkomandi aðila.

Sé um samskráningu að ræða verða aðilaskipti ekki færð í hönnunarskrá nema þau nái til hönnunarsamstæðu í heild.

Mál varðandi hönnun má ætíð höfða gegn þeim sem er skráður eigandi í hönnunarskrá og skulu tilkynningar Einkaleyfastofunnar sendar honum.

52. gr.

Einkaleyfastofunni er eftir beiðni heimilt að taka að sér sérstök verkefni á sviði hönnunar og hönnunarréttar.

Iðnaðarráðherra setur reglur um slíka þjónustu og greiðslu fyrir hana, sbr. 53. gr.

53. gr.

Iðnaðarráðherra setur nánari reglur um framkvæmd laga þessara, m.a. um hönnunarumsóknir og meðferð þeirra, meðferð andmælamála, endurnýjun og brottfall hönnunarskráningar, færslu í hönnunarskrá, efni og útgáfu ELS-tíðinda og verklag Einkaleyfastofunnar. Þá skal ráðherra ákveða gjöld samkvæmt lögunum, sbr. 36. gr.

Gjöld skulu standa straum af kostnaði við rekstur Einkaleyfastofunnar vegna hönnunarmálefna og við þjónustu sem veitt er, m.a. könnun Einkaleyfastofunnar á formskilyrðum og jafnvel efnisskilyrðum venjulegra umsókna, alþjóðlegra umsókna og enduruppteknina umsókna, þjónustu vegna samskráningar, birtingu, m.a. á myndum, yfirfærslu alþjóðlegra umsókna, umsýslu vegna endurnýjunar umsókna, könnun vegna ógildingar skráningar, útskriftir úr hönnunarskrám og þjónustuverkefni.

Gjöld samkvæmt lögum þessum renna beint til Einkaleyfastofunnar og innheimtir hún gjöldin.

X. KAFLI
Alþjóðleg skráning hönnunar.

54. gr.

Með alþjóðlegri skráningu hönnunar er átt við skráningu hönnunar samkvæmt Genfarsamningnum frá 2. júlí 1999 um breytingu á Haag-samningnum um alþjóðlega skráningu hönnunar.

55. gr.

Umsókn um alþjóðlega skráningu hönnunar skal lögð inn hjá Einkaleyfastofunni eða alþjóðaskrifstofunni er starfar á vegum Alþjóðahugverkastofnunarinnar (WIPO). Skilyrði fyrir viðtöku umsóknar um alþjóðlega skráningu samkvæmt lögum þessum hér á landi er að umsækjandi sé íslenskur ríkisborgari, íslenskur lögaðili eða einstaklingur búsettur hér á landi eða að aðili reki hér á landi virka atvinnustarfsemi.

Sé umsókn um alþjóðlega skráningu hönnunar lögð inn hjá Einkaleyfastofunni skal stofnunin senda hana áfram til alþjóðaskrifstofunnar. Fyrir móttöku og meðferð umsókna skal greiða tilskilið gjald, sbr. 53. gr.

56. gr.

Telji Einkaleyfastofan alþjóðlega skráningu hönnunar óskráningarhæfa hér á landi skal alþjóðaskrifstofunni send niðurstaða Einkaleyfastofunnar ásamt rökstuðningi innan tilgreinds frests. Eiganda skráningar er heimilt að tjá sig um málið og óska eftir því að það verði tekið til skoðunar að nýju. Eigandi skráningar skal þá tilnefna umboðsmann skv. 47. gr.

Telji Einkaleyfastofan ekkert því til fyrirstöðu að alþjóðleg skráning hönnunar gildi hér á landi skal hún birt í ELS-tíðindum.

57. gr.

Alþjóðleg skráning hönnunar, sem gildir á Íslandi, hefur sömu réttaráhrif og önnur skráð hönnun hér á landi frá skráningardegi hinnar alþjóðlegu skráningar eða forgangsréttardegi.

Endurnýjun alþjóðlegrar skráningar hönnunar fer eftir reglum Genfarsamningsins. Þegar Einkaleyfastofunni berst tilkynning frá alþjóðaskrifstofunni um endurnýjun alþjóðlegrar skráningar skal hún færð í hönnunarskrá og birt í ELS-tíðindum.

58. gr.

Um umsókn og meðferð alþjóðlegrar skráningar hönnunar gilda ákvæði II. kafla laganna ef ekki er kveðið á um annað í þessum kafla.

59. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um framkvæmd þessa kafla, þar á meðal um birtingu alþjóðlegrar skráningar hönnunar, andmæli gegn skráningu, endurnýjun og gjöld.

XI. KAFLI
Gildistaka.

60. gr.

Lög þessi, sem sett eru m.a. á grundvelli tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins nr. 98/71/EB frá 13. október 1998 um lögvernd hönnunar, öðlast gildi 1. október 2001. Ákvæði X. kafla laganna öðlast þó ekki gildi fyrr en við birtingu auglýsingar iðnaðarráðherra um að Ís-

land hafi gerst aðili að Genfarsamningnum frá 2. júlí 1999 um breytingu á Haag-samningnum um alþjóðlega skráningu hönnunar.

Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög nr. 48/1993, um hönnunarvernd, með síðari breytingum.

Um óskráðan hönnunarrétt, sem stofnast hefur fyrir gildistöku laga þessara, gilda ákvæði eldri laga um hönnunarvernd.

Með þeim undantekningum, sem greindar eru í 5.–6. mgr., gilda ákvæði laga þessara einnig um hönnun sem skráð hefur verið eða sótt hefur verið um skráningu á við gildistöku laga þessara.

Um meðferð umsókna, sem lagðar hafa verið inn hjá Einkaleyfastofunni fyrir gildistöku laga þessara, skal fara samkvæmt ákvæðum eldri laga um hönnunarvernd.

Hafi einhver fyrir gildistöku laga þessara hagnýtt sér hönnun með þeim hætti að ekki þurfti samþykki eiganda hönnunar samkvæmt eldri lögum um hönnunarvernd en samþykki hans er áskilið samkvæmt lögum þessum getur viðkomandi haldið hagnýtingunni áfram þrátt fyrir ákvæði laga þessara. Sá sem hefur við gildistöku laga þessara gert umtalsverðar ráðstafanir til að hagnýta hönnun getur með sömu skilyrðum hagnýtt sér hana.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Í desember 1999 skipaði iðnaðar- og viðskiptaráðherra nefnd til að endurskoða lög um hönnunarvernd, nr. 48/1993, hér eftir skammstöfuð hvl., með hliðsjón af tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins um lögvernd hönnunar (98/71/EB). Við endurskoðunina skyldi nefndin jafnframt hafa hliðsjón af Genfarsamningnum frá 2. júlí 1999 um breytingu á Haag-samningnum um alþjóðlega skráningu hönnunar.

Í nefndina voru skipuð lögfræðingarnir Ásta Valdimarsdóttir, formaður, Jón L. Arnalds og Jón Ögmundur Þormóðsson. Þá var Borghildur Erlingsdóttir lögfræðingur skipuð ritari nefndarinnar.

Nefndin lagði til að stefnt yrði að setningu nýrrar heildarlöggjafar í stað viðamikilla breytinga á gildandi lögum. Ástæðan var m.a. sú að á vegum norrænu einkaleyfastofnananna og með þátttöku sænska menntamálaráðuneytisins hefur verið unnið að undirbúningi að nýju norrænu frumvarpi til laga um hönnunarrétt með hliðsjón af fyrrgreindri tilskipun. Ljóst er nú að löggjöfin á Norðurlöndum verður að verulegu leyti samhljóða. Af þeirri ástæðu taldi nefndin rétt að vinna að nýjum lögum sem samrýmst gætu norrænni löggjöf á þessu sviði.

Fyrrgreind samvinna Norðurlandanna fólst fyrst og fremst í að ræða með hvaða hætti skyldi lögleiða efni tilskipunarinnar á samræmdan hátt. Auk þeirra efnisatriða, sem koma fram í tilskipuninni, var lagt til að tekin yrðu inn í lögin nokkur ákvæði sem svipar til ákvæða einkaleyfalaga, m.a. um meðferð umsókna.

Þrátt fyrir að um verulegar breytingar á lagatexta sé að ræða eru breytingar varðandi efni verndarinnar, umfang hennar og meðferð umsókna um skráningu ekki miklar. Núgildandi lög um hönnunarvernd eru sniðin eftir tillögum sem Max-Planck-stofnunin í Þýskalandi setti fram árið 1990. Síðar lágu þær tillögur til grundvallar tillögum Evrópubandalagsins um samræmda löggjöf um vernd hönnunar. Grundvallaratriði núgildandi hönnunarverndarlaga eru því ekki mjög frábrugðin tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins um lögvernd hönnunar (98/71/EB). Að þessu leyti hefur Ísland sérstöðu miðað við önnur Norðurlönd sem verða að gera verulegar efnislegar breytingar á lögum sínum. Þar eru enn í gildi lög um mynsturvernd frá 6. áratugnum. Sú löggjöf gerir ráð fyrir efnislegri rannsókn á nýnæmi hönnunar fyrir skráningu en slík rannsókn var ekki tekin upp í gildandi lög hér á landi. Í frumvarpinu er lagt til að haldið verði í núgildandi kerfi og því verði nýnæmi hönnunar ekki rannsakað fyrir skrán-

ingu. Að líkindum mun það einnig verða niðurstaðan annars staðar á Norðurlöndum.

Helstu breytingar frá gildandi lögum eru annars vegar að ekki er gert ráð fyrir óskráðri hönnunarvernd í frumvarpinu og hins vegar að unnt verður að sækja um alþjóðlega skráningu hönnunar hér á landi.

Samkvæmt gildandi lögum er unnt að öðlast óskráða hönnunarvernd í tvö ár frá því að hönnunin er gerð aðgengileg almenningi. Óskráð vernd er takmarkaðri en skráð vernd að því leyti að hún veitir aðeins vernd gegn beinum eftirlíkingum. Slíkri vernd var ætlað að mæta þörfum þeirra sem starfa á sviðum þar sem líftími hönnunar er oftast mjög skammur, t.d. í textíliðnaði eða fataiðnaði. Rök gegn óskráðri vernd eru m.a. þau að um ótrygga vernd sé að ræða sem oft sé erfitt að sanna. Skráning er talin veita aðilum mun meira réttaröryggi og ekki er talið íþyngjandi fyrir aðila að sækja um slíka vernd þar eð formskilyrði eru ekki mörg og skráningargjöld eru ekki há. Þá má einnig benda á að skv. 2. mgr. 1. gr. höfundalaga, nr. 73/1972, nýtur nytjalist höfundaréttar og geta þeir sem vilja ekki skrá hönnun sína því nýtt sér vernd höfundalaga.

Í X. kafla frumvarpsins er að finna ákvæði er varða alþjóðlega skráningu hönnunar. Hinn 2. júlí 1999 var undirritaður í Genf samningur um breytingu á Haag-samningnum um alþjóðlega skráningu hönnunar. Ísland hefur ekki enn gerst aðili að samningnum en gert er ráð fyrir að hann verði undirritaður fyrir Íslands hönd á árinu 2001. Samningurinn öðlast gildi þegar sex ríki hafa fullgilt hann en líklegt er að það geti orðið innan tveggja ára. Genfarsamningurinn gerir íbúum í aðildarríkjum hans kleift að sækja um skráningu hönnunar í öllum aðildarríkjum samningsins með einni umsókn. Unnt er að sækja um alþjóðlega skráningu beint til Alþjóðahugverkastofnunarinnar eða hjá einkaleyfaskrifstofum hvers ríkis. Samningnum svipar mjög til viðaukans við Madrid-samninginn frá 1891 um alþjóðlega skráningu merkja en viðaukinn öðlaðist gildi hér á landi árið 1997.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Í greininni er fjallað um það hver geti öðlast einkarétt til hönnunar og með hvaða hætti, þ.e. með skráningu.

Samkvæmt 2. mgr. 1. gr. laga nr. 48/1993 (hvl.) getur hönnunarvernd skapast með tvennum hætti, annars vegar með skráningu hjá skráningaryfirvöldum en hins vegar án skráningar með því að vara, sem hönnunin einkennir, er gerð aðgengileg almenningi. Nokkur hönnunarréttur er þannig viðurkenndur samkvæmt gildandi lögum þótt hönnuður skrái ekki hönnun sína. Ef hönnuður kýs að skrá ekki hönnunina getur hún notið óskráðrar verndar allt að tveimur árum. Með frumvarpinu er lagt til að breyting verði gerð hér á. Er lagt til að hönnunarvernd skapist aðeins með skráningu á grundvelli umsóknar. Ástæður eru m.a. eftirfarandi:

a. Í fyrirhugaðri endurskoðun á norrænu lögunum er ekki gert ráð fyrir óskráðri hönnunarvernd. Ekki er búist við slíkri vernd í hliðstæðum lögum Evrópuþjóða enda er slík ákvæði ekki að finna í tilskipun Evrópusambandsins. Með frumvarpi þessu er stefnt að lagasamræmi á þessum vettvangi.
b. Samkvæmt gildandi lögum er um að ræða skamman líftíma óskráðrar verndar. Slík skammtímavernd hefur að jafnaði lítið raunhæft gildi. Eftirfylgd slíkrar verndar getur einnig haft í för með sér mikla fyrirhöfn og kostnað. Skráð vernd skapar tvímælalaust

meira réttaröryggi. Skráning hönnunar er sönnun þess að réttur hafi stofnast og má því gera ráð fyrir að færri ágreiningsmál rísi um rétt til hönnunar.

c. Samkvæmt 2. mgr. 1. gr. höfundalaga, nr. 73/1972, nýtur nytjalist höfundaréttar. Mikið er framleitt af nytjamunum sem hafa listrænt gildi, jafnframt hefðbundinni gagnsemi. Nytjamunir njóta höfundaréttar hafi þeir listrænt gildi.
d. Hönnun getur notið verndar skv. VI. kafla samkeppnislaga, nr. 8/1993, þótt hönnunin sem slík sé ekki vernduð gegn eftirgerð eða öðrum hönnunarréttarbrotum samkvæmt þeim lögum. Getur markaðssetning hönnunar, sem annar hefur skapað, brotið í bága við góða viðskiptahætti og því verið dæmd ólögmæt og skaðabótaskyld. Hefur það verið staðfest með fjölmörgum dómum á Norðurlöndum. Þá hafa ákvarðanir Samkeppnisráðs einnig gengið í sömu átt.

Lagt er til að fellt verði niður það skilyrði að einkaréttur á hönnun, þ.e. hönnunarréttur, sé tengdur hagnýtingu í atvinnulífi. Slíkt skilyrði er talið hafa lítið gildi. Þá er erfitt fyrir skráningaryfirvöld að meta hvort hönnun sé eða verði hagnýtt í atvinnulífi. Hefur reynslan sýnt að slíkt mat getur verið erfitt.

Um 2. gr.

Í greininni eru skilgreiningar á hugtökunum hönnun, vara og samsett vara og eru þær í samræmi við 1. gr. tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins um lögvernd hönnunar, nr. 98/71 (hér eftir nefnd tilskipunin). Hér er um mun nákvæmari skilgreiningu að ræða en í gildandi lögum um hönnunarvernd. Þar er einungis hugtakið hönnun skilgreint í 1. mgr. 1. gr. og sagt að hönnun merki útlit og gerð vöru eða skreytingu hennar í tví- eða þrívídd en jafnframt er þar tekið fram að lögin taki ekki til hönnunar þegar aðeins er af tæknilegum ástæðum völ á einum möguleika varðandi útlit eða gerð vöru.

Í 1. tölul. þessarar greinar frumvarpsins er hönnun skilgreind. Samkvæmt ákvæðinu er unnt að vernda hluta af vöru og er hér um nýmæli að ræða. Þannig er t.d. unnt að vernda eingöngu fætur á borði eða skúffur í skáp. Í þessu felst einnig að unnt er að vernda skreytingu vöru eins og samkvæmt gildandi lögum. Í ákvæðinu er talið upp hvað geti ráðið útliti vöru. Ekki er um tæmandi upptalningu að ræða. Með einstökum þáttum hönnunar er átt við allt það sem ákvarðar útlit vöru. Aðeins er um að ræða atriði sem unnt er að nema sjónrænt. Undir ákvæðið fellur hönnun í tví- eða þrívídd eins og í núgildandi hvl.

Ákvæði 2. tölul. samsvarar b-lið 1. gr. tilskipunarinnar en þar er notað hugtakið framleiðsla eða „product“. Hér er þó lagt til að áfram verði notað hugtakið vara eins og í núgildandi hvl. þar eð nafnorðið „framleiðsla“ þykir óþjált og ekki henta vel. Samkvæmt íslenskri orðabók merkir orðið „vara“ varningur, e-ð sem er framleitt og gengur kaupum og sölum. Ekki er ætlunin að sú almenna skilgreining eigi við um þetta hugtak í frumvarpinu. Ætlunin er að „vara“ samkvæmt ákvæðinu geti notið hönnunarverndar þó að hún sem slík sé ekki framleidd til sölu. Vara þarf heldur ekki að vera hlutur, t.d. gæti skjámynd á tölvu notið verndar samkvæmt lögunum. Í ákvæðinu eru talin upp dæmi um vörur sem geta notið verndar laganna. M.a. er gert ráð fyrir að grafísk tákn geti notið hönnunarréttar, óháð birtingarformi hönnunar. Geta því grafísk tákn, sem birtast t.d. á tölvuskjá, fallið hér undir.

Í 3. tölul. er að finna skilgreiningu á „samsettri vöru“. Vegna þess hönnunarréttar, sem veittur er varahlutum og öðrum samsettum vörum í 4. gr. frumvarpsins, er þörf á skilgreiningu á hugtakinu „samsett vara“.

Um 3. gr.

Í greininni kemur fram hvaða skilyrðum hönnun þarf að fullnægja til að geta notið verndar samkvæmt lögunum. Um er að ræða tvö skilyrði. Hönnun þarf í fyrsta lagi að vera ný, sbr. 16. gr. um forgangsrétt, og í öðru lagi sérstæð, þ.e. skilja sig frá þegar þekktri hönnun. Greinin er byggð á 2. mgr. 3. gr., 4. gr. og 5. gr. tilskipunarinnar.

Ákvæði 1. mgr. samsvara 2. mgr. 3. gr. tilskipunarinnar. Samkvæmt ákvæðinu er það skilyrði fyrir hönnunarrétti að hönnun sé ný og sérstæð. Skv. 2. gr. gildandi laga er það einungis skilyrði fyrir hönnunarvernd að hönnun sé sérstæð. Ekki er þess sérstaklega krafist að hönnun sé ný. En hér ber að hafa í huga að mat á sérstæði samkvæmt gildandi lögum er tvíþætt. Annars vegar er það skilyrði að hönnun hafi ekki verið gerð aðgengileg kunnáttumönnum á viðkomandi sviði og hins vegar að hún teljist frábrugðin frá sjónarhóli hins almenna notanda. Í raun hafa skilyrðin fyrir vernd því lítið breyst.

Í 2. mgr. er kveðið á um hvenær hönnun telst ný. Ákvæðið samrýmist 4. gr. tilskipunarinnar. Skilyrði er að hönnun hafi ekki verið gerð aðgengileg almenningi fyrir umsóknardag eða forgangsréttardag. Í 5. og. 6. gr. frumvarpsins er nánar kveðið á um hvenær hönnun telst aðgengileg almenningi. Við mat á því hvort hönnun sé ný er miðað við það hvort *eins* hönnun hafi verið gerð aðgengileg en ekki hvort svipuð hönnun fyrirfinnist. Eins og fyrr hefur komið fram er ekki skilyrði í núgildandi hvl. að hönnun sé ný en við mat á sérstæði er miðað við að hönnun hafi ekki verið gerð aðgengileg „kunnáttumönnum á viðkomandi sviði“ fyrir umsóknardag.

Í 3. mgr. er kveðið á um hvenær hönnun telst sérstæð. Ákvæðið samrýmist 5. gr. tilskipunarinnar. Heildarmynd hönnunar þarf að vera ótvírætt frábrugðin heildarmynd annarrar hönnunar.Í núgildandi hvl. skal meta sérstæði hönnunar, m.a. frá sjónarhóli notenda. Hönnun þarf að vera, að heildarútliti, verulega frábrugðin hönnun sem notendur þekkja. Nú er lagt til að sérstæði hönnunar sé metið út frá sjónarhorni upplýsts notanda. Ekki þarfþví að vera um sérfræðing á viðkomandi sviði að ræða en viðkomandi þarfþó að hafa nokkra þekkingu á þessu sviði.

Í lok 3. mgr. kemur fram að við mat á því hvort hönnun teljist sérstæð skuli taka mið af því svigrúmi sem hönnuður hefur haft við hönnunina. Eftir því sem möguleikar til nýrrar hönnunar eru minni, því minni kröfur eru gerðar um sérstæði. Þetta getur oft átt við um vörur sem krefjast ákveðinnar virkni, t.d. hjólbarða. Svigrúm til hönnunar á hjólbörðum er mun minna en t.d. þegar um leikföng er að ræða.

Þegar ákvæði gildandi laga og þessarar greinar um skilyrði fyrir hönnunarrétti eru borin saman í heild verður ekki talið að um miklar breytingar sé að ræða frá gildandi rétti.

Um 4. gr.

Í greininni er að finna sérreglu varðandi hönnun sem er hluti af annarri vöru. Hér er m.a. átt við varahluti. Við túlkun á þessari grein og því hvort hönnun, sem er hluti af annarri vöru, getur notið verndar vísast einnig til 8. gr. frumvarpsins.

Grein þessi er byggð á 3. og 4. mgr. 3. gr. tilskipunarinnar um hönnun. Í 3. mgr. 3. gr. tilskipunarinnar er notað orðalagið „A design applied to or incorporated in a product …“ Í frumvarpinu er lagt til orðalagið „hönnun vöru sem er hluti samsettrar vöru“. Hér er um að ræða breytingu á orðalagi til að ákvæðið sé skiljanlegra en ekki er ætlunin að efnislegur munur verði á ákvæðunum.

Ákvæði 1. tölul. 1. mgr. takmarka möguleika á að vernda varahluti þar sem gert er að skilyrði að hönnun, sem er hluti samsettrar vöru, sé sýnileg við eðlilega eða venjulega notkun

hennar. Þessi takmörkun hefur m.a. áhrif á bílaiðnaðinn, t.d gæti gírkassi ekki notið verndar vegna þessa ákvæðis þar eð hann er ekki sýnilegur við venjulega notkun bifreiðar.

Í 2. tölul. 1. mgr. er gert að skilyrði að þessi sýnilegi hluti fullnægi skilyrðum 3. gr. um að vera ný og sérstæð hönnun.

Í 2. mgr. er að finna skýringu á því hvað átt sé við með orðunum „eðlileg notkun“ samsettrar vöru. Undir „eðlilega notkun“ félli t.d. ekki viðgerð eða viðhald á vöru.

Um 5. gr.

Grein þessi fjallar um það hvenær hönnun telst aðgengileg almenningi.

Í 1. mgr. er skýrt við hvað er átt með því að hönnun sé „aðgengileg almenningi“ en það hugtak er m.a. notað í 3. gr. Í 2. mgr. er að finna undantekningar frá því að hönnunin teljist aðgengileg almenningi. Greinin er byggð á 1. mgr. 6. gr. tilskipunarinnar.

Í 1. mgr. eru talin upp nokkur tilvik varðandi það hvernig hönnun getur verið gerð aðgengileg almenningi. Hér er ekki um tæmandi upptalningu að ræða. Hönnun getur t.d. verið gerð aðgengileg almenningi með birtingu á netinu. Í raun skiptir ekki máli með hvaða hætti hönnun er kynnt almenningi, sbr. þó þær takmarkanir sem tilgreindar eru í 2. mgr.

Ákvæði 1. tölul. 2. mgr. hafa að geyma skýringu á kröfunni um nýnæmi. Birting á hönnun telst ekki hafa áhrif á nýnæmi hönnunar ef kunnáttumenn á viðkomandi sviði gætu ekki hafa fengið vitneskju um hana. Miðað er við kunnáttumenn á EES-svæðinu og því er hugsanlegt að hönnun, sem hefur verið gerð aðgengileg almenningi í Bandaríkjunum, standi ekki í vegi fyrir skráningu hér þar eð ekki er víst að kunnáttumenn á viðkomandi sviði hafi vitað eða getað vitað um hönnunina.

Ákvæði 2. tölul. 2. mgr. veita umsækjanda svigrúm til að sýna öðrum hönnun sína án þess að eiga á hættu að skaða nýnæmi hönnunarinnar, þ.e. án þess að hún verði talin þekkt. Ekki er þess krafist að aðilar hafi samið sérstaklega um að um trúnaðarmál hafi verið að ræða.

Um 6. gr

Í grein þessari er að finna undantekningar frá meginreglunni um aðgengileika hönnunar sem kveðið er á um í 1. mgr. 5. gr. Ákvæði greinarinnar eiga sér stoð í 2. og 3. mgr. 6. gr. tilskipunarinnar. Um er að ræða tvenns konar undantekningar frá því að hönnun teljist aðgengileg. Í fyrri töluliðnum er kveðið á um svonefndan griðtíma (grace period eða skånefrist). Sambærilegt ákvæði er nú í 8. gr. hvl. Ákvæðið felur í sér að þótt hönnun sé birt eða gerð aðgengileg á griðtímanum, þ.e. tólf mánuðum fyrir umsóknardag, hefur það ekki sömu áhrif og almennt þegar hönnun er gerð aðgengileg. Til að reglan eigi við þarf birtingin að hafa átt sér stað fyrir atbeina hönnuðar eða þess er sækir rétt til hans. Ákvæðið gerir hönnuði kleift að prófa hönnun sína á markaði áður en hann ákveður hvort hann telur rétt að sækja um skráningu. Birting innan þessara tímamarka hefur þannig ekki áhrif á nýnæmi hönnunarinnar. Í síðari töluliðnum er um að ræða undantekningu ef hönnun hefur verið gerð aðgengileg vegna misbeitingar. Slíkt ákvæði er ekki að finna í núgildandi hvl. Um misbeitingu getur t.d. verið að ræða þegar fyrrum starfsmaður eða samstarfsmaður birtir hönnun. Ljóst er að hönnuður má ekki eiga neina sök á birtingunni.

Um 7. gr.

Í greininni er mælt fyrir um hvað geti staðið í vegi fyrir að hönnun njóti verndar samkvæmt lögunum.

Í 3. gr. hvl. er að finna sambærileg ákvæði og eru hér í 1. og 2. tölul. Þá er í 25. og 26. gr. hvl. að finna heimild til að ógilda hönnun sem brýtur gegn eldri hugverkaréttindum. Þau

ákvæði hafa samsvörun við ákvæði 3.–5. tölul. þessarar greinar frumvarpsins. Ákvæði þessi taka mið af 8. og 11. gr. tilskipunarinnar. Í 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar, sem eru efnislega samhljóða 2.–5. tölul. greinarinnar, eru valkvæð ákvæði. Aðildarríkin geta því valið hvort ákvæðin verði tekin upp í landsrétt. Talið er rétt að hafa slík ákvæði í lögunum og er það í samræmi við gildandi rétt.

Ákvæði 1. tölul. samsvara 8. gr. tilskipunarinnar og 1. tölul. 3. gr. hvl. Einkaleyfastofunni er ætlað að hafna skráningu á hönnun sem telst stríða gegn siðgæði eða allsherjarreglu, sbr. 17. gr.

Í 2. tölul. er tekið upp ákvæði c-liðar 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Ákvæði b-liðar 2. tölul. 3. gr. hvl. svipar mjög til þessa ákvæðis efnislega. Nú er lagt til að vísað sé til 6. gr. Parísarsamningsins í stað þess að telja upp dæmi um merki eða tákn sem njóta verndar samkvæmt þeirri grein. Þá er öðrum merkjum, sem hafa sérstakt gildi fyrir almenning, einnig veitt vernd.

Ákvæði 3. tölul. byggist á a-lið 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Hönnun má ekki hafa að geyma auðkenni annars aðila án samþykkis viðkomandi. Gert er að skilyrði að um sé að ræða starfandi fyrirtæki þegar byggt er á heiti á atvinnustarfsemi. Í 4. tölul. er tekið upp ákvæði b-liðar 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar um brot gegn höfundarétti. Í 25. og 26. gr. hvl. er ákvæði um ógildingu á hönnun sem brýtur í bága við hugverkaréttindi. Í greinargerð með þeim lögum kemur fram að m.a. sé átt við höfundarétt.

Ákvæði 5. tölul. samsvarar d-lið 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Til að ný hönnun geti haft að geyma aðra eldri hönnun þarf að koma til samþykki eiganda hinnar eldri hönnunar. Í ákvæðinu er talin upp alþjóðlega skráð hönnun og þannig tekið tillit til væntanlegrar aðildar Íslands að Genfarsamningnum um breytinguna á Haag-samningnum um alþjóðlega skráningu hönnunar.

Einkaleyfastofan kannar ekki af sjálfsdáðum hvort hönnun, sem sótt er um skráningu á, brjóti gegn eldri hönnunarrétti, sbr. 17. gr.

Um 8. gr.

Í greininni er að finna undantekningar frá hönnunarrétti. Vissir þættir í hönnun geta verið þannig að þeir teljist ekki njóta verndar laganna.

Í greininni eru tekin upp ákvæði 8. gr. tilskipunarinnar. Í 2. málsl. 1. mgr. 1. gr. hvl. er nú ákvæði er samsvarar 1. tölul. 1. mgr. þessarar greinar frumvarpsins.

Í 1. tölul. 1. mgr. segir að ekki sé unnt að öðlast hönnunarrétt á þeim hlutum í hönnun sem ráðast aðeins af tæknilegri virkni. Þetta er eins og fyrr segir í samræmi við gildandi lög. Tæknilega virkni er unnt að vernda með einkaleyfalögum að því tilskildu að uppfinning fullnægi kröfum þeirra laga.

Ákvæði 2. tölul. 1. mgr. varðar hönnunarrétt á tengihlutum milli mismunandi vara. Samkvæmt ákvæðinu nær hönnunarréttur ekki til hönnunar sem ræðst af því að varan geti tengst annarri vöru, t.d. ryksuguslanga ryksugu. Tilgangurinn er að koma í veg fyrir að framleiðendur geti þvingað neytendur til að eiga viðskipti við sig með því að vera einu framleiðendur vöru sem tengja á annarri vöru. Ákvæðið hefur t.d. þýðingu varðandi ýmsa varahluti. Margir þeirra gætu ekki notið hönnunarverndar þar eð hönnunin varðar aðallega tenginguna, t.d. samskeyti eða skrúfgang.

Um 9. gr.

Í þessari grein kemur fram hvert efni hönnunarréttar er, þ.e hvað réttindin fela í sér.

Ákvæði greinarinnar eru byggð á 9. gr. og 1. mgr. 12. gr. tilskipunarinnar. Í 5. gr. hvl. er að finna ákvæði um efni hönnunarréttar. Þar er skilið á milli skráðar og óskráðrar verndar. Í frumvarpi þessu er lagt til að horfið verði frá óskráða verndarforminu og varða ákvæði 9. gr. því einungis skráða vernd. Af orðalagi 5. gr. hvl. má ráða að um tæmandi upptalningu sé að ræða. Nú eru hins vegar aðeins talin upp dæmi um athafnir sem geta falið í sér brot gegn hönnunarrétti.

Ákvæði 1. mgr. samsvarar 1. mgr. 12. gr. tilskipunarinnar. Samkvæmt ákvæðinu veitir hönnunarréttur rétt til að banna öðrum að hagnýta hönnun. Venja er að lýsa inntaki einkaréttarins í hugverkarétti á neikvæðan hátt. Megininntak réttarins er því bann gegn nýtingu annarra án samþykkis rétthafans. Eðli málsins samkvæmt hefur rétthafinn rétt til hagnýtingar á hönnuninni, sbr. 1. mgr. 12. gr. tilskipunarinnar þar sem það er beint tekið fram. Hagnýting hönnunar má þó að sjálfsögðu ekki brjóta í bága við önnur lög. Í núgildandi hvl. er rétturinn bundin við nýtingu í atvinnuskyni. Hér er það skilyrði tekið út en notað er hugtakið hagnýting í stað nota. Ekki er talið rétt að hönnunarréttur sé svo víðtækur að hann taki til allra nota og er því notað hugtakið hagnýting, þ.e. not í hagnaðarskyni. En á móti er skilyrðið um nýtingu í atvinnuskyni tekið út. Breytingin frá gildandi lögum er því ekki mikil.

Í 2. mgr. er að finna ákvæði sem er í samræmi við 1. mgr. 9. gr. tilskipunarinnar. Ákvæðið kveður á um umfang hönnunarréttarins gagnvart annarri hönnun. Miðað er við mat upplýsts neytanda. Einkaréttur tiltekinnar hönnunar nær því til allrar hönnunar sem að mati upplýsts neytanda hefur sömu heildarmynd. Ekki skiptir hér máli hvort um eins eða sambærilega vörutegund er að ræða. Við mat á því hvort heildarmynd hönnunar teljist sérstæð er tekið mið af því svigrúmi sem hönnuður hefur haft við gerð hönnunar, sbr. 3. gr. frumvarpsins.

Um 10. gr.

Í grein þessari, svo og 11. og 12. gr., er kveðið á um takmarkanir á hönnunarréttinum. Greinin er byggð á 1. mgr. 13. gr. tilskipunarinnar.

Samkvæmt 1. tölul. kemur hönnunarréttur ekki í veg fyrir nýtingu hönnunar í einkaþágu.

Í 2. tölul. kemur fram að hönnunarrétturinn takmarki ekki athafnir sem gerðar eru í tilraunaskyni. Sambærilegt ákvæði er í 3. tölul. 3. mgr. 3. gr. laga 17/1991, um einkaleyfi, en um er að ræða nýmæli í lögum um hönnun. Tilraunir annarra, sem varða hönnunina, eru því heimilar. Samkvæmt ákvæðinu er heimilt að prófa frekari notkun eða þróun hönnunar. Hins vegar tekur ákvæðið ekki til þess þegar hönnun er notuð sem einhvers konar hjálpartæki við rannsóknir eða tilraunir.

Ákvæði 3. tölul. heimilar notkun hönnunar við tilvitnanir eða fræðslu ef það er gert þannig að það samræmist góðum viðskiptaháttum. Sem dæmi er heimilt að birta hönnun í fagtímaritum að því tilskildu að þess sé getið hver sé hönnuður.

Um 11. gr.

Í þessari grein eru enn frekari takmarkanir á hönnunarréttinum. Í 10. gr. er um almennar takmarkanir að ræða en í þessari grein eru gerðar mjög sértækar takmarkanir á hönnunarréttinum.

Ákvæði greinarinnar samræmast 2. mgr. 13. gr. tilskipunarinnar. Slík ákvæði eru ekki í núgildandi lögum. Ákvæði þessi eru tilkomin vegna alþjóðaloftflutningasamningsins (Chicago-samningsins) frá 7. desember 1944.

Ekki þykir ástæða til að gera mun á EES-ríkjum og öðrum ríkjum, m.a. þar sem afar sjaldan reynir á slík ákvæði. Ekki er því gerð krafa um gagnkvæma réttarvernd viðkomandi ríkja.

Eðlilegt þykir að sömu reglur gildi um skip og loftför.

Um 12. gr.

Í 12. gr. kemur fram reglan um tæmingu réttinda eða réttindaþurrð (exhaustion of rights). Ákvæðið er í samræmi við 15. gr. tilskipunarinnar. Í 12. gr. hvl. er kveðið á um tæmingu hönnunarréttar. Í þeirri grein er miðað við alþjóðlega tæmingu en nú er lagt til að tæmingin sé miðuð við EES-svæðið. Ljóst er af skýru orðalagi 15. gr. tilskipunarinnar að aðildarríkjum ber að taka upp tæmingu réttinda innan EES-svæðisins. Í tæmingu réttinda felst að einkarétti eiganda hönnunarréttar er lokið þegar hann hefur sett hönnun sína á markað á EES-svæðinu, þ.e. hann tæmir réttinn. Eftir það getur hann ekki beitt réttindum sínum, m.a. til að hindra samhliða innflutning á hönnun sinni frá öðrum ríkjum.

Um 13. gr.

Í greininni, sem svipar til 14. gr. hvl., er tilgreind sú stofnun, Einkaleyfastofan, sem umsækjandi, einstaklingur eða lögaðili, skal skila umsókn um skráningu hönnunar til, svo og kröfur þær sem gerðar eru til umsóknar. Taka má fram að meðal mikilvægustu þátta varðandi frágang umsóknar er að henni fylgi greinilegar ljósmyndir eða teikningar er sýni heildarútlit hönnunar og þau einkenni hennar sem umsækjandi óskar að vernda. Heimilt er að senda inn líkan með umsókninni en skylt er að láta myndir fylgja.

Um 14. gr.

Í greininni er m.a. fjallað um það hvenær umsókn telst lögð inn og lágmarksskilyrði fyrir því að hún fái umsóknarnúmer og umsóknardagsetningu. Réttaráhrif umsóknar miðast við umsóknardag, sbr. 23. gr., og byrjar skráningartímabil þá að líða.

Í 2. mgr. er kveðið á um að ekki megi breyta umsókn, sbr. þó 20. gr. frumvarpsins sem fjallar um skráningu í breyttri mynd.

Um 15. gr.

Í greininni er eins og í 17. gr. hvl. fjallað um samskráningu, þ.e. tilvik þegar umsækjandi sækir um vernd á fleiri en einni hönnun (hönnunarsamstæðu) í sömu umsókn. Skilyrði er að vörur, er hönnun tengist, myndi samstæðu og verði flokkaðar í sama flokk samkvæmt Locarno-samningnum frá 8. október 1968 um alþjóðlega flokkun hönnunar. Þó er rýmri heimild til samskráningar en í 17. gr. hvl. að því leyti að ekki er gert að skilyrði að hver hluti hönnunarsamstæðu verði að heyra til sama undirflokks samkvæmt samningnum. Greinin er einnig byggð á samsvarandi reglu um samskráningu í 4. mgr. 5. gr. Genfarsamningsins. Ekki eru gerðar takmarkanir á fjölda hönnunareininga í sömu umsókn.

Þegar um hönnun í tvívídd er að ræða ber að tilgreina vöruna sem hönnunin tekur til og í samskráningartilvikum þarf varan að vera í sama flokki.

Um 16. gr.

Í greininni er fjallað um forgangsrétt varðandi það er umsóknir um skráningu hönnunar eru lagðar inn í fleiri en einu ríki á sex mánaða tímabili. Einnig er kveðið á um það þegar umsókn er lögð inn í kjölfar þess að hönnun er sýnd á opinberri eða opinberlega viðurkenndri alþjóðlegri sýningu. Forgangsréttur felur í sér að seinni umsókn telst lögð fram samtímis fyrri umsókn. Forgangsréttur gildir einnig um alþjóðlega skráningu hönnunar.

Meginreglan um forgangsrétt á rætur sínar að rekja til 4. gr. Parísarsamningsins um vernd eignarréttinda á sviði iðnaðar sem Ísland er aðili að. Samsvarandi ákvæði um forgangsrétt er í meginatriðum að finna í 7. gr. hvl. Ákvæðið um sýningarnar er nýmæli.

Ákvæði 1. mgr. fela ekki í sér breytingar á gildandi rétti. Í hönnunarverndarlögum tekur forgangsréttur til landa sem eru aðilar að Parísarsamningnum en í reglugerð nr. 285/1996 um breytingu á reglugerð um skráningu hönnunar, nr. 178/1994, tekur forgangsréttur einnig til landa sem eru aðilar að Alþjóðaviðskiptastofnuninni (WTO). Lagt er til í frumvarpinu að þau ákvæði sem áður voru í reglugerð verði nú lögfest.

Samkvæmt 2. mgr. getur forgangsréttur einnig tekið til ríkja sem eru ekki aðilar að Parísarsamningnum eða Alþjóðaviðskiptastofnuninni.

Ákvæði 3. mgr. um forgangsrétt takmarkast við þær alþjóðlegu sýningar sem samningurinn um heimssýningar frá 22. nóvember 1928 tekur til en Ísland varð aðili að þeim samningi ásamt nokkrum breytingum 22. janúar 1999. Þetta hefur í för með sér að sýningar innan lands eða sýningar, sem eru ekki opinberlega viðurkenndar, geta ekki orðið grundvöllur forgangsréttar. Svo til engin sýning á Norðurlöndum hefur fallið undir ákvæðið.

Um 17. gr.

Þessi grein snertir meðferð umsóknar og tekur hún mið af 8. gr. tilskipunarinnar, svo og a-lið 1. mgr. 11. gr. hennar. Greinin er efnislega eins og 19. gr. hvl.

Í 1. mgr. er gert ráð fyrir frumkönnun Einkaleyfastofunnar á umsókn og er þá aðeins um könnun á formskilyrðum að ræða. Athugað er hvort um hönnun sé að ræða í skilningi 1. tölul. 2. gr., svo og hvort hönnunin stríði gegn siðgæði eða allsherjarreglu skv. 1. tölul. 7. gr. eða feli í sér heimildarlausa notkun ákveðinna auðkenna skv. 2. tölul. 7. gr. Einkaleyfastofan skal athuga þessi atriði af sjálfsdáðum.

Samkvæmt 2. mgr. getur Einkaleyfastofan gert efnislega rannsókn ef umsækjandi fer fram á það. Er þá athugað hvort önnur réttindi séu hugsanlega skert. Rannsóknin felur í sér leit í gögnum Einkaleyfastofunnar en getur einnig verið víðtækari.

Um 18. gr.

Í greininni, sem er byggð á 20.–21. gr. hvl., er kveðið á um skráningu þeirrar hönnunar sem fullnægir settum reglum. Þá er einnig kveðið á um flokkun hönnunar og tilkynningar um skráningu hennar.

Ekki er gerð krafa til þess að umsækjandi tilgreini þá vöruflokka sem hönnun telst til samkvæmt Locarno-samningnum frá 8. október 1968 um alþjóðlega flokkun hönnunar sem Ísland er aðili að. Einkaleyfastofan veitir þá þjónustu að sjá um flokkunina, sbr. 16. gr. hvl. Vöruflokkun takmarkar ekki umfang verndar.

Um 19. gr.

Þessi grein byggir á 19. gr. hvl. og fjallar um meðferð Einkaleyfastofunnar á umsóknum sem fullnægja ekki ákvæðum laga eða reglna. Ef umsókn er synjað fær umsækjandi möguleika á að lagfæra umsókn og endurupptaka hana en ákvæðið um endurupptöku er nýmæli.

Í 3. mgr. er kveðið á um endurupptöku. Um er að ræða nýmæli í hönnunarlögum en slíkt ákvæði er í einkaleyfalögunum.

Í 4. mgr. er ákvæði um andmælarétt.

Um 20. gr.

Greinin tekur ásamt 31. gr. mið af 7. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar varðandi möguleika á skráningu hönnunar í breyttri mynd. Samþykki umsækjanda er þó skilyrði fyrir slíkri skráningu. Greinin getur skipt máli í tengslum við frumkönnun Einkaleyfastofunnar á formskilyrðum skv. 1. mgr. 17. gr. eða efnislega rannsókn stofnunarinnar að beiðni umsækjanda skv. 2. mgr. 17. gr. Gæti t.d. reynt á skráningu í breyttri mynd ef hönnunin stríðir gegn siðgæði eða allsherjarreglu, sbr. 1. tölul. 7. gr., eða hún felur heimildarlaust í sér vörumerki annars aðila, sbr. 3. tölul. 7. gr.

Um 21. gr.

Greinin samsvarar að mestu 21. gr. hvl., sbr. 6. gr. tilskipunarinnar. Kveður greinin á um frá hvaða tíma umsóknargögn skuli vera aðgengileg almenningi. Kann það að skipta máli varðandi refsi- og bótaábyrgð vegna brota á hönnunarrétti. Er í 40. gr. lagafrumvarpsins m.a. vísað til þessa tímamarks varðandi brot á hönnunarrétti.

Samkvæmt greininni er meginreglan sú að umsóknargögn skuli vera aðgengileg almenningi frá og með skráningardegi og getur þá hver sem er kynnt sér umsóknargögnin. Ef liðnir eru sex mánuðir frá umsóknardegi eða forgangsréttardegi skulu umsóknargögn þó verða aðgengileg almenningi þótt birting skv. 18. gr. hafi ekki farið fram. Ekki þykir eðlilegt að almenningur eigi þess ekki kost að kynna sér efni umsóknar fyrr en löngu eftir umsóknar- eða forgangsréttardag hennar og að umsækjandi geti þannig fengið lengri leyndartíma en aðrir umsækjendur.

Hafi ákvörðun verið tekin um afskrift umsóknar eða höfnun hennar verður hún ekki gerð almenningi aðgengileg nema þau atvik eigi við sem greinin vísar til enda hefur almenningur þá ekki sömu hagsmuni af því að kynna sér efni hennar. Hins vegar getur hönnuður haft hag af því að umsóknin sé ekki gerð almenningi aðgengileg undir slíkum kringumstæðum. Á hann þess þá kost að þróa hönnun sína frekar og getur þá eftir atvikum sótt um vernd á endurbættri útgáfu hennar.

Um 22. gr.

Greinin fjallar um skyldu umsækjanda eða rétthafa hönnunar til að veita tilteknar upplýsingar um skráða hönnun eða hönnunarumsókn. Stuðlar ákvæðið að því að almenningur geti sannreynt hvort staðhæfingar um hönnunarrétt séu réttar. Samsvarar greinin efnislega að nokkru leyti 56. gr. laga um einkaleyfi, nr. 17/1991.

Í 1. mgr. er fjallað um þau tilvik að umsækjandi beri umsókn sína fyrir sig gagnvart öðrum áður en hún er gerð almenningi aðgengileg. Getur umsækjandi haft hag af því að benda ákveðnum aðilum á umsókn sína til þess að koma í veg fyrir brot á rétti hans. Þeir sem slík yfirlýsing er beint til hafa hins vegar hagsmuni af því að geta kynnt sér hvort slík athugasemd á við rök að styðjast og hvert umfang hönnunarverndar sé leiði umsóknin til skráningar.

Í 2. mgr. er mun þrengra ákvæði um upplýsingaskyldu en í 1. mgr. Það á við þegar eigandi hönnunarréttar eða hönnunarumsóknar hefur með einhverjum hætti gefið til kynna að sótt hafi verið um skráningu hönnunar eða hún skráð án þess að tilgreina jafnframt númer umsóknar eða skráningar. Er honum samkvæmt ákvæðinu skylt að veita þær upplýsingar þeim er þess krefst án tafar. Ákveðnar lágmarkskröfur verður að gera til skýrleika þeirra vísbendinga sem veittar eru. Verður vísbendingin undir öllum kringumstæðum að varða hönnunarrétt. Sem dæmi um vísbendingu, er telja má falla undir ákvæðið, er áritun á borð við „varist eftirlíkingar“ sem eðlilegt er að skilja sem tilvísun til þess að vara njóti hönnunarréttar.

Um 23. gr.

Í greininni, sem svipar til 23. gr. hvl., er kveðið á um gildistíma skráðrar hönnunar. Greinin byggist á 10. gr. tilskipunarinnar. Samkvæmt greininni er unnt að sækja um skráningu hönnunar fyrir eitt eða fleiri fimm ára tímabil í senn þegar umsókn um skráningu hönnunar er lögð inn hjá Einkaleyfastofunni. Unnt er að endurnýja skráninguna fyrir eitt eða fleiri fimm ára tímabil til allt að 25 ára. Fyrsta tímabilið hefst á þeim degi sem umsókn um skráningu er lögð inn hjá Einkaleyfastofunni. Skráningartími miðast ávallt við umsóknardag. Endurnýjun skráningar fer eftir ákvæðum 24. gr. frumvarpsins.

Um er að ræða breytingu frá núgildandi lögum þess efnis að unnt er að sækja um og endurnýja skráningu fyrir eitt eða fleiri fimm ára tímabil í senn. Þörf á verndartíma hönnunar getur verið mismikil og því þykir hentugt að skipta verndartímanum í fimm ára tímabil. Geti umsækjandi séð fyrir að hönnun hans komi til með að þurfa vernd til lengri tíma en fimm ára getur hann því strax í upphafi sótt um skráningu til t.d. 10 eða 25 ára.

Um 24. gr.

Greinin fjallar um endurnýjun skráningar, sbr. 24. gr. hvl. Ákvæði 3. og 4. mgr. eru nýmæli í hönnunarlögum. Þau kveða á um andmælarétt umsækjanda sé beiðni um endurnýjun ekki í samræmi við ákvæði laga og reglna. Sex mánaða fresturinn byggist á 5. gr. b í Parísarsamningnum. Beiðni um endurnýjun ásamt gjaldi og nauðsynlegum gögnum skal hafa borist fyrir lok sex mánaða frestsins.

Um 25. gr.

Í þessari grein er kveðið á um ógildingu hönnunar fyrir dómstólum.Greinin tekur ásamt 27. gr. mið af 1.–5. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Í greininni er kveðið á um aðild og tímafresti. Unnt er að ógilda skráningu með dómi ef skráning hefði í upphafi ekki átt að fara fram. Ákvæði greinarinnar eru svipuð og ákvæði 27. gr. um niðurfellingu skráningar á stjórnsýslustigi, þ.e. eftir beiðni þar um til Einkaleyfastofunnar.

Í 1. mgr. eru tekin upp ákvæði 1. og 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Ógildingarástæður eru þar tæmandi taldar.

Í 2. mgr. eru tekin upp ákvæði 3.–5. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar og þar kveðið á um aðild að dómsmáli. Meginreglan er að hver sem er geti höfðað mál skv. 1. mgr. Í 2. mgr. koma fram takmarkanir á aðild og samkvæmt þeim geta aðeins þeir sem hafa lögmætra hagsmuna að gæta höfðað mál.

Í 3. mgr. er fjallað um málshöfðunarfresti.

Í 4. mgr. eru tekin upp ákvæði 9. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Ef hönnunarréttur hefur fallið brott, t.d. vegna þess að skráning er ekki endurnýjuð eða gildistími skráðrar hönnunar er útrunninn, getur það samt skipt máli að fá niðurstöðu dómstóls um það hvort hönnunarréttur hafi verið fyrir hendi.

Um 26. gr.

Í greininni er kveðið á um það að sá sem rétt á til hönnunar sem annar hefur fengið skráða geti með dómi fengið réttinn yfirfærðan til sín. Samsvarandi ákvæði er í 53. gr. laga um einkaleyfi, nr. 17/1991. Sérstaklega er tekið á því hvernig með skuli fara ef sá sem sviptur er hönnunarrétti með þessum hætti hefur í góðri trú hagnýtt uppfinninguna í atvinnuskyni hérlendis eða gert umfangsmiklar ráðstafanir til þess.

Um 27. gr.

Í greininni er kveðið á um ógildingu hönnunar á stjórnsýslustigi. Greinin tekur ásamt 25. gr. mið af 1.–5. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Greinin felur í sér breytingu frá gildandi rétti að því leyti að krafa um niðurfellingu skráningar er ótímabundin. Samkvæmt hvl. er aðeins hægt að krefjast niðurfellingar skráningar innan tveggja ára frá skráningardegi. Samkvæmt því getur Einkaleyfastofan hvenær sem er eftir skráningu fellt hana úr gildi að nokkru eða öllu leyti séu lagaskilyrði fyrir hendi. Stjórnsýslumeðferð þessi er yfirleitt ódýrari og fljótlegri en að leita til dómstóla. Hafa má í huga að könnun Einkaleyfastofunnar skv. 1. mgr. 17. gr. er aðeins könnun á formskilyrðum og því eðlilegt að endurmat geti farið fram með þessum hætti.

Ákvæði 1. mgr. taka mið af 1. og 2. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Ákvæðin gefa bæði eiganda skráðrar hönnunar og öðrum, sem telja t.d. að skráning skerði réttindi þeirra, tækifæri til að biðja um endurmat á stjórnsýslustigi. Eigandi skráðrar hönnunar getur beðið um niðurfellingu skráningar þótt hann hafi áður beðið um og fengið könnun á efnisskilyrðum á grundvelli 2. mgr. 17. gr. Eigandi skráðrar hönnunar getur haft hagsmuni af því að fá skráningu endurmetna hjá stjórnvöldum og komast þannig hjá höfðun dómsmáls. Ástæða fyrir endurmati getur einnig verið sú að nýjar upplýsingar hafi komið fram eftir að efnisleg könnun fór fram.

Í 2. mgr. er tekið mið af 3.–5. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar. Í málsgreininni felast takmarkanir á aðild. Takmarkanir þessar eru tæmandi.

Í 3. mgr. er fjallað um afsal á rétti til hönnunar.

Í 4. mgr. segir að Einkaleyfastofan geti lokið endurmati þótt beiðni um niðurfellingu skv. 1. mgr. sé afturkölluð svo framarlega sem stofnunin telji ástæðu til þess. Ætlunin er m.a. að tryggja að skráning standi ekki ef Einkaleyfastofan kemst að því að skilyrði fyrir skráningu hafi ekki verið fyrir hendi.

Um 28. gr.

Í 1. mgr. er kveðið á um að beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. skuli vera skrifleg og rökstudd. Slíkt ákvæði er í 2. mgr. 26. gr. hvl. Frumvarpsgreinin er þó nokkru fyllri. Gögn skulu fylgja beiðninni en séu þau ófullnægjandi getur Einkaleyfastofan beðið um frekari gögn.

Í 2. mgr. er kveðið á um að Einkaleyfastofan skuli tilkynna eiganda skráðrar hönnunar um framkomna beiðni skv. 1. mgr. 27. gr. og gefa honum tækifæri til að tjá sig. Greinin samsvarar 3. mgr. 26. gr. hvl.

Um 29. gr.

Ákvæði greinarinnar eiga að tryggja rétt þeirra sem byggja á forgangsrétti skv. 16. gr. og rétti á grundvelli alþjóðlegra skráninga. Sambærilegt ákvæði er að finna í 23. gr. laga nr. 45/1997, um vörumerki.

Í 5. tölul. 7. gr. frumvarpsins kemur m.a. fram að hönnun njóti ekki verndar ef hún eða notkun hennar brýtur gegn hönnun sem þegar nýtur verndar samkvæmt alþjóðlegri skráningu sem hefur gildi hér á landi. Nauðsynlegt þykir að hafa sérstakt ógildingarákvæði um þessi tilvik til þess að taka af allan vafa.

Um 30. gr.

Greininni svipar til 28. gr. hvl. Tekur hún mið af 1. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar og kveður á um að fella skuli skráningu hönnunar úr gildi leiði dómur skv. 1. mgr. 25. gr. eða ákvörðun Einkaleyfastofunnar skv. 1. mgr. 27. gr. til þess að ekki megi láta skráningu standa. Þegar endanlegur dómur liggur fyrir eða áfrýjunarfrestur er liðinn án þess að áfrýjað hafi verið, svo

og þegar endanleg ákvörðun Einkaleyfastofunnar liggur fyrir eða ákvörðun áfrýjunarnefndar hugverkaréttinda á sviði iðnaðar, skal birta tilkynningu um brottfall skráningar í ELS-tíðindum.

Um 31. gr.

Með þessari grein og 20. gr. um skráningu hönnunar í breyttri mynd eru tekin upp ákvæði 7. mgr. 11. gr. tilskipunarinnar.

Ákvæði 1. mgr. um möguleika á skráningu hönnunar í breyttri mynd ef hönnunin í þeirri mynd fullnægir skilyrðum um vernd og heldur sérkennum sínum geta skipt máli í tengslum við könnun Einkaleyfastofunnar skv. 27. gr. eða þegar stofnuninni hefur borist dómur þess efnis að hönnun skuli breytt að nokkru leyti. Reynt getur t.d. á ákvæðið ef eitthvað í hönnuninni stríðir gegn siðgæði eða allsherjarreglu eða felur heimildarlaust í sér vörumerki annars aðila. Skráningu í breyttri mynd getur einnig leitt af afsali verndar að nokkru leyti af hálfu eiganda hönnunarréttar.

Í 2. mgr. er fjallað um birtingu í ELS-tíðindum.

Í 3. mgr. er kveðið á um að fella skuli skráningu hönnunar niður ef eigandi hönnunarréttar er ekki sammála ákvörðun Einkaleyfastofunnar um skráningu hönnunar í breyttri mynd.

Um 32. gr.

Markmiðið með greininni er að koma í veg fyrir að dómstóll og Einkaleyfastofan fjalli samtímis um ógildingu eða niðurfellingu skráningar.

Samkvæmt 1. mgr., sem er efnislega eins og 1. mgr. 28. gr. hvl., er ekki unnt að biðja Einkaleyfastofuna að fella niður skráningu skv. 1. mgr. 27. gr. ef dómsmál til ógildingar hönnunar skv. 25. gr. hefur verið höfðað. Samhliða meðferð mála mundi leiða til ónauðsynlegra tafa og kostnaðar aðila, auk hættu á ósamræmi.

Í 2. mgr. er hins vegar kveðið á um það að Einkaleyfastofan skuli fresta meðferð um niðurfellingu skráningar ef dómsmál hefur verið höfðað þar til dómsmálinu er endanlega lokið. Þetta á þó ekki við ef beiðnin hefur komið frá eiganda hönnunar. Ástæðan fyrir því að Einkaleyfastofan má halda málsmeðferð áfram ef beiðnin kemur frá eiganda hönnunarréttarins en ekki þriðja manni er m.a. sú að talið er að stofnunin geti afgreitt beiðni eiganda hönnunarinnar með tiltölulega skjótum hætti.

Um 33. gr.

Í greininni er að finna ákvæði um hvernig Einkaleyfastofan skuli bregðast við staðhæfingu aðila um betri rétt til hönnunar. Skal Einkaleyfastofan þá beina þeim tilmælum til viðkomandi að hann höfði mál til staðfestingar kröfu sinni innan tiltekins frests enda telja stofnunin vafa leika á því að fullyrðingin sé rétt. Í gildandi lögum um hönnunarvernd er ekki að finna sambærilegt ákvæði og í þessari grein en hún er efnislega samhljóða 17. gr. laga um einkaleyfi, nr. 17/1991.

Svo sem fram kemur í 1. mgr. tekur hún bæði til ágreinings á umsóknarstigi og skráningarstigi. Séu gögn ekki skýr um rétt aðila beinir Einkaleyfastofan tilmælum til viðkomandi að hann höfði mál en stofnunin tekur ekki sjálf ákvörðun í slíkum málum. Þykir öruggara að þau séu leyst fyrir dómstólum með tilliti til réttaröryggis þar eð úrlausn byggist oft á umfangsmikilli sönnunarfærslu. Kveðið er á um málshöfðunarfrest í 3. mgr. 25. gr.

Með 2. mgr. er stefnt að því að koma í veg fyrir samhliða meðferð mála hjá dómstólum og Einkaleyfastofunni.

Um 34. gr.

Í greininni er fjallað um yfirfærslu réttar samkvæmt hönnunarumsókn eða hönnunarskráningu. Samsvarandi ákvæði er ekki að finna í gildandi lögum um hönnunarvernd en skv. 9. gr. þeirra er þó unnt að krefjast yfirfærslu á rétti fyrir dómi. Sambærilegt ákvæði og í þessari frumvarpsgrein er að finna í 18. gr. laga um einkaleyfi, nr. 17/1991.

Til þess að umsókn eða skráning verði færð á nafn annars aðila þarf viðkomandi að sanna rétt sinn. Sönnunargögn þurfa að vera ótvíræð til að slík yfirfærsla geti átt sér stað. Hér má nefna að Einkaleyfastofan skal yfirfæra skráningu hönnunar ef dómsúrlausn þar að lútandi liggur fyrir.

Um 35. gr.

Samkvæmt greininni, sem samsvarar 30. gr. hvl., er heimilt að skjóta ákvörðunum Einkaleyfastofunnar til áfrýjunarnefndar hugverkaréttinda á sviði iðnaðar. Nær rétturinn til áfrýjunar bæði til umsækjanda eða eiganda hönnunarréttar og þess er sett hefur fram kröfu um ógildingu skráningar. Í niðurlagi greinarinnar er að finna þá breytingu frá gildandi rétti að áfrýjunarnefndin geturtekið mál til úrskurðar þótt fallið hafi verið frá áfrýjun telji nefndin sérstakar ástæður mæla með því.

Sett hefur verið reglugerð um áfrýjunarnefnd hugverkaréttinda á sviði iðnaðar, nr. 41/2000, sem fjallar m.a. um meðferð mála fyrir nefndinni.

Um 36. gr.

Líkt og í núgildandi lögum er lagt til að áfrýjunarfrestur verði tveir mánuðir. Er það jafnframt í samræmi við ákvæði einkaleyfalaga, nr. 17/1991, og vörumerkjalaga, nr. 45/1997. Tilkynning um áfrýjun, auk tilskilins gjalds, þarf að berast iðnaðarráðuneytinu innan frestsins en ráðuneytið tekur við áfrýjunum fyrir hönd áfrýjunarnefndarinnar. Sé máli áfrýjað frestast frekari meðferð þess hjá Einkaleyfastofunni.

Samkvæmt lögunum verða ákvarðanir áfrýjunarnefndar ekki bornar undir annað stjórnvald. Niðurstöður nefndarinnar eru endanlegar hvað varðar meðferð málsins á stjórnsýslustigi og verða til að mynda ekki kærðar til ráðherra. Áfrýjun takmarkar á engan hátt rétt aðila til að bera málið og niðurstöðu áfrýjunarnefndar undir dómstóla.

Um 37. gr.

Í greininni er kveðið á um refsiábyrgð vegna brota gegn hönnunarrétti.

Ákvæðin eru bundin við ásetningsbrot. Aðalreglan er að brot varði sektum. Sé brot hins vegar alvarlegt getur refsing verið fangelsi. Ákvæðunum svipar til 1. mgr. 36. gr. hvl. nema hvað hámark fangelsis fer úr þremur mánuðum í eitt ár til samræmis við drög að norrænum lagaákvæðum.

Í 2. mgr. er kveðið á um refsingu gagnvart lögaðila. Eru ákvæðin samhljóða 2. mgr. 36. gr. hvl.

Í 3. mgr. er kveðið á um sókn sakar. Aðalreglan er að sókn sakar eigi sá sem misgert er við. Með öðrum orðum er um einkarefsimál að ræða. Alvarleg brot geta þó sætt opinberri ákæru ef sá krefst þess sem misgert er við og skulu slík mál þá rekin í samræmi við lög um meðferð opinberra mála. Um sókn sakar er fjallað í 1. mgr. 39. gr. hvl. en í 4. mgr. 36. gr. hvl. er kveðið á um málsmeðferð í samræmi við reglur um meðferð opinberra mála.

Um 38. gr.

Í greininni er kveðið á um bótaábyrgð. Skv. 1. mgr. skal greiða endurgjald fyrir hagnýtingu hönnunar og skaðabætur fyrir annað tjón ef brot gegn hönnunarrétti eru framin af ásetningi eða gáleysi. Málsgreinin er í samræmi við 1. mgr. 37. gr. hvl.

Þótt ekki sé um ásetnings- eða gáleysisbrot að ræða getur skv. 2. mgr. komið til greiðslu endurgjalds eða skaðabóta. Málsgreinin á sér nokkra stoð í 2. mgr. 37. gr. hvl.

Um 39. gr.

Í greininni er fjallað um þær ráðstafanir sem dómstóll getur gert að kröfu þess sem misgert er við til að koma í veg fyrir frekari brot gegn hönnunarrétti en framin hafa verið. Er 1. mgr. í meginatriðum í samræmi við 38. gr. hvl. Meðal ráðstafana dómstóls er að mæla fyrir um að ónýta skuli vörur. Góð trú skiptir þó máli.

Í 2. mgr. er það nýmæli að dómstóll geti, þrátt fyrir ákvæði 1. mgr., leyft yfirráð yfir ólöglega framleiddum eða innfluttum vörum á verndartíma hönnunar gegn hæfilegu endurgjaldi og sanngjörnum kjörum að öðru leyti. Samsvarandi ákvæði er í 2. mgr. 59. gr. einkaleyfalaga.

Um 40. gr.

Um er að ræða vernd vegna hönnunar sem síðar verður skráð. Í greininni er nánar tiltekið nýtt sérákvæði að norrænni fyrirmynd um viðurlög ef hönnun, sem sótt hefur verið um skráningu á, er hagnýtt í heimildarleysi.

Um 41. gr.

Í þessu nýja ákvæði er kveðið á um að beina þurfi kröfu að eiganda hönnunarréttar um ógildingu skráningar til þess að dómari geti tekið afstöðu til þess hvort hönnunarréttur sé fyrir hendi.

Um 42. gr.

Í 1. mgr. er mælt fyrir um refsi- og bótaábyrgð vegna brota á upplýsingaskyldu og rangrar upplýsingagjafar. Um refsi- og bótaábyrgð er því bæði að ræða vegna aðgerða og aðgerðaleysis. Í 2. mgr. er kveðið á um það að ákvæði 2. mgr. 37. gr. um refsiábyrgð lögaðila gildi eftir því sem við á um þessi tilvik, svo og ákvæði 3. mgr. 37. gr. um sókn sakar og réttarfar.

Um 43. gr.

Í ákvæðinu er kveðið á um að erlendir umsækjendur eða eigendur skráðrar hönnunar hafi varnarþing í Reykjavík. Slíkt ákvæði er ekki að finna í núgildandi hönnunarverndarlögum. Samsvarandi ákvæði er nú að finna í 3. mgr. 35. gr. laga um vörumerki nr. 45/1997, sbr. lög 13/2000, og 64. gr. laga um einkaleyfi, nr. 17/1991.

Um 44. gr.

Í ákvæðinu er kveðið á um skyldu til að tilkynna Einkaleyfastofunni og eftir atvikum nytjaleyfishöfum um málshöfðun vegna skráðrar hönnunar til þess að upplýsingar um slíkt séu ætíð aðgengilegar. Samsvarandi ákvæði er að finna í 63. gr. einkaleyfalaga. Tilgangur ákvæðisins er að tryggja að þeir sem hagsmuna eiga að gæta vegna hönnunarskráningar hafi tækifæri til að gæta réttar síns.

Samkvæmt 2. mgr. ber stefnanda að tilkynna um málshöfðun. Dómstóll getur þó veitt stefnanda frest í þessu skyni. Sé hann ekki nýttur ber að vísa máli frá dómi.

Um 45. gr.

Samkvæmt 1. mgr. gilda ákvæði 44. gr. um tilkynningar, frávísun og fresti einnig þegar stefndi í máli, sem höfðað hefur verið vegna brota á hönnunarrétti, gerir gagnkröfu um að hönnunin verði dæmd ógild.

Samkvæmt 2. mgr. getur stefndi í máli, sem nytjaleyfishafi höfðar vegna brota á hönnunarrétti, stefnt eiganda hönnunarréttarins inn í málið án tillits til þess hvert varnarþing hans er. Getur nytjaleyfishafi í slíku tilviki beint kröfu um ógildingu hönnunar að eiganda hennar. Öðlast eigandi hönnunar þá sjálfstæða málsaðild og þar með rétt til áfrýjunar.

Um 46. gr.

Nauðsynlegt þykir að Einkaleyfastofunni berist endurrit dóma skv. 25., 30.–31., 33.–34. og 37.–40. gr. sem fyrst eftir að máli lýkur. Óeðlilegt þykir að Einkaleyfastofan eigi það undir aðilum máls hvort dómar berist.

Um 47. gr.

Í greininni erkveðið á um að erlendir aðilar, sem sækja um skráningu hönnunar hér á landi, skuli hafa umboðsmann. Í 15. gr. hvl. er að finna svipað ákvæði um skyldu erlendra aðila til að hafa umboðsmann. Breyting er þó gerð á því hvar slíkur umboðsmaður getur verið búsettur. Í núgildandi lögum þarf umboðsmaðurinn að hafa búsetu hér á landi en samkvæmt frumvarpinu þarf hann aðeins að vera búsettur innan EES-svæðisins. Þessi breyting kemur til af því að Evópusambandið hefur talið að krafa um búsetu í tilteknu ríki stríði gegn reglum sambandsins um frjálsa þjónustu milli ríkja þess. Vegna þessa hafa Norðurlöndin ákveðið að breyta umboðsmannareglunni í sinni löggjöf.

Samskipti umsækjanda eða eiganda hönnunar við Einkaleyfastofuna munu áfram vera á íslensku. Í undantekningartilvikum hefur stofnunin tekið við skjölum á erlendum tungumálum, svo sem framsölum, og er gert ráð fyrir að framkvæmdin verði óbreytt að þessu leyti. Ekki eru gerðar sérstakar kröfur til hæfis umboðsmanns. Umboðsmaður getur einnig verið lögaðili.

Samkvæmt 1. mgr. ber umsækjanda og eiganda skráðrar hönnunar að hafa umboðsmann sem skal vera búsettur á EES-svæðinu. Upplýsingar um umboðsmann eru færðar í hönnunarskrá.

Í 2. mgr. er skýrt tekið fram að umsókn skuli afmáð ef ekki er tilnefndur umboðsmaður innan tilskilins frests.

Erlendir aðilar, sem eiga umsókn eða skráningu hér á landi, eiga varnarþing í Reykjavík, sbr. 43. gr.

Um 48. gr.

Í greininni er kveðið á um endurveitingu réttinda samkvæmt hönnunarumsókn.

Ákvæðið er svipað og ákvæði 72. gr. laga 17/1991, um einkaleyfi. Slíkt ákvæði er ekki í núgildandi hönnunarverndarlögum. Rétt þykir að slík regla verði tekin inn í hönnunarlöggjöf þar eð sömu sjónarmið um réttindamissi og endurveitingu eiga við um hönnun og einkaleyfi. Ef réttur samkvæmt hönnunarumsókn fellur niður er ekki unnt að stofna til hans á ný þar eð upprunaleg umsókn, sem hefði verið gerð aðgengileg, eða skráning stæði í vegi fyrir síðari skráningu á sömu hönnun, þ.e. nýnæmi væri ekki lengur fyrir hendi.

Í 1. mgr. kemur fram að ákvæðið á við þegar umsækjandi eða umboðsmaður hans hefur ekki virt frest. Skilyrði fyrir endurveitingu er að allt hafi verið gert sem með sanngirni megi af honum krefjast til að virða frestinn. Einnig er skilyrði að beiðni berist innan tilskilins

frests og að greitt sé gjald fyrir endurveitinguna.

Í 2. mgr. segir að ákvæði 1. mgr. eigi einnig við ef endurnýjunargjald hefur ekki verið greitt. Frestur til að fara fram á endurveitingu í þeim tilvikum er skemmri eða sex mánuðir frá lokum frests.

Samkvæmt 3. mgr. er hvorki unnt að fara fram á endurveitingu vegna réttindamissis er varðar forgangsrétt, sbr. 16. gr., né vegna áfrýjunar, sbr. 36. gr.

Um 49. gr.

Í greininni er fjallað um framsal nytjaleyfis. Sambærilegt ákvæði er að finna í 32. gr. hvl. Ákvæði 1. mgr. er ætlað að tryggja að eigandi hönnunarréttar geti fylgst með því hvort nytjaleyfishafi hagnýti hönnun á umsaminn hátt. Það kemur enn fremur í veg fyrir hvers konar aðilaskipti án samþykkis rétthafa.

Ákvæði 2. mgr. hefur að geyma undantekningu frá meginreglunni í 1. mgr. Telja má það of mikil höft á viðskiptafrelsi að eigandi hönnunarréttar geti komið í veg fyrir að fyrirtæki sé selt ásamt nytjaleyfi.

Um 50. gr.

Í greininni er kveðið á um málsóknarheimild nytjaleyfishafa að fengnu samþykki eiganda hönnunarréttar. Nauðsynlegt getur verið fyrir nytjaleyfishafa að höfða mál vegna brota á hönnunarrétti til að vernda hagsmuni sína og krefjast bóta. Sambærilegt ákvæði er í 33. gr. hvl.

Um 51. gr.

Í greininni er fjallað um aðilaskipti að skráðri hönnun en þeirra skal getið í hönnunarskrá. Greinin samsvarar 34. gr. hvl. en bætt er við nokkrum dæmum. Ákvæði 2. mgr. um skilyrði fyrir færslu samskráningar í hönnunarskrá er í samræmi við ákvæði 4. mgr. 34. gr. hvl. Ákvæði 3. mgr. um málshöfðun gegn skráðum eiganda samkvæmt hönnunarskrá og um sendingu tilkynninga til hans eru í meginatriðum í samræmi við 5. mgr. 34. gr. hvl.

Um 52. gr.

Greinin er nýmæli í hönnunarlöggjöf hér á landi. Samkvæmt ákvæðinu er Einkaleyfastofunni heimilt að taka að sér sérstök verkefni á sviði hönnunar og hönnunarréttar. Rétt þykir að hafa slíka heimild í lögum.

Um 53. gr.

Í greininni er iðnaðarráðherra veitt heimild til að setja nánari reglur um framkvæmd laganna og ákveða gjöld sem tækju mið af kostnaði við rekstur Einkaleyfastofunnar vegna hönnunarmálefna og við þjónustu sem veitt yrði.

Um X. kafla.

Kaflinn öðlast aðeins gildi ef Ísland gerist aðili að Genfarsamningnum frá 2. júli 1999 um breytingu á Haag-samningnum um alþjóðlega skráningu hönnunar, sbr. 60. gr.

Um 54. gr.

Í greininni er skilgreint hvað átt er við með alþjóðlegri skráningu hönnunar. Hjá Alþjóðahugverkastofnuninni (WIPO) í Genf starfar skrifstofa sem sér um alþjóðlega skráningu hönnunar í samræmi við ákvæði Genfarsamningsins frá 2. júli 1999 um breytinguna á Haag-samn-

ingnum um alþjóðlega skráningu hönnunar. Sú skrifstofa er nefnd alþjóðaskrifstofa.

Um 55. gr.

Samkvæmt 1. mgr. 4. gr. Genfarsamningsins er heimilt að leggja inn umsókn um alþjóðlega skráningu hönnunar annaðhvort hjá skráningaryfirvaldi í viðkomandi landi eða hjá alþjóðaskrifstofunni sem starfar á vegum Alþjóðahugverkastofnunarinnar. Þá er í greininni kveðið á um það hverjir geti lagt inn umsókn um alþjóðlega skráningu hönnunar. Með hugtakinu virk atvinnustarfsemi (real and effective industrial or commercial establishment, sbr. 3. gr. Genfarsamningsins) er t.d. ekki átt við fyrirtæki sem hafa aðeins pósthólf hér á landi.

Samkvæmt 2. mgr. 4. gr. Genfarsamningsins er skráningarskrifstofum aðildarríkja hans heimilt að krefjast gjalds fyrir móttöku og meðferð umsókna um alþjóðlega skráningu og er gert ráð fyrir að slíkt gjald verði lagt á hér á landi. Auk þessa gjalds þarf að greiða önnur gjöld til alþjóðaskrifstofunnar í samræmi við ákvæði samningsins og reglna sem honum fylgja.

Um 56. gr.

Í greininni eru ákvæði er varða rannsókn Einkaleyfastofunnar á alþjóðlega skráðri hönnun. Eftir að umsókn berst alþjóðaskrifstofunni eru formskilyrði könnuð og að þeim fullnægðum er hönnun skráð. Tilkynning um það er þá send þeim ríkjum sem óskað er eftir vernd í og hönnun birt í riti sem alþjóðaskrifstofan gefur út. Það er því hönnun sem þegar hefur verið skráð alþjóðlegri skráningu sem kemur til rannsóknar hér en ekki umsókn.

Þegar þess er óskað að alþjóðleg skráning hönnunar öðlist gildi hér á landi sendir alþjóðaskrifstofan tilkynningu þar um til Einkaleyfastofunnar. Einkaleyfastofan tekur þá alþjóðlega skráningu til rannsóknar eins og um landsbundna umsókn væri að ræða.

Samkvæmt 12. gr. Genfarsamningsins er aðildarríkjum heimilt að synja um vernd alþjóðlegrar skráningar. Frestur til synjunar er sex mánuðir fyrir þau lönd sem ekki kanna efnisleg skilyrði fyrir skráningu. Sá frestur á því við hér á landi. Synjun Einkaleyfastofunnar þarf þó ekki að vera endanleg því að eigandi skráningar getur gert athugasemdir og óskað eftir því að skráningarhæfi hönnunar verði metið að nýju. Ef eigandi skráningarinnar kemur fram með athugasemdir og óskar eftir að ákvörðunin sé endurskoðuð er honum skylt að tilnefna umboðsmann, búsettan á EES-svæðinu, í samræmi við 47. gr. frumvarpsins.

Sjái Einkaleyfastofan ekkert því til fyrirstöðu að skráning öðlist gildi hér á landi skal alþjóðlega skráningin birt í ELS-tíðindum. Í birtingunni skal koma fram alþjóðlegur skráningardagur en hann segir einnig til um frá hvaða tíma skráning hefur gildi hér á landi. Oftast yrði sá dagur hinn sami og umsóknardagur alþjóðlegu umsóknarinnar hjá þeirri stofnun sem upphaflega tók við henni.

Um 57. gr.

Alþjóðleg skráning hönnunar öðlast gildi og hefur sömu réttaráhrif hér á landi og önnur skráð hönnun frá skráningardegi hennar eða forgangsréttardegi að því tilskildu að skráningu hafi ekki verið synjað hér. Ákvæði laganna gilda um alþjóðlegar skráningar eftir því sem við getur átt.

Samkvæmt 17. gr. Genfarsamningsins skal endurnýja alþjóðlega skráningu hönnunar á fimm ára fresti. Lengd verndartímans skal vera sá sami og á við um landsbundnar skráningar. Hér á landi er því unnt að öðlast vernd á alþjóðlegri skráningu hönnunar til allt að 25 ára svo lengi sem skráningin er endurnýjuð á fimm ára fresti.

Um 58. gr.

Rétt þykir að meðferð alþjóðlegra skráninga sé að svo miklu leyti sem unnt er hin sama og meðferð á innlendum umsóknum. Sambærilegt ákvæði er í 33. gr. einkaleyfalaga.

Um 59. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringar.

Um 60. gr.

Greinin geymir gildistökuákvæði. Gildistökutíminn, 1. október 2001, tekur mið af þeim skyldum sem felast í tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins nr. 98/72/EB frá 13. október 1998 um lögvernd hönnunar sem er orðin hluti EES-samningsins. Sérákvæði er um gildistöku X. kafla laganna er fjallar um alþjóðlega skráningu hönnunar.

Við gildistöku nýrra laga um hönnunarrétt á grundvelli frumvarps þessa falla úr gildi lög nr. 48/1993, um hönnunarvernd, með síðari breytingum, þ.e. 1. október 2001. Ákvæði þeirra laga geta þó áfram skipt máli, sbr. 3.–6. mgr. Í fyrsta lagi gilda ákvæði þessara eldri laga um hönnunarvernd um óskráðan hönnunarrétt sem stofnast hefur fyrir gildistöku nýrra laga. Þau gilda einnig um hönnun þá sem skráð hefur verið eða sótt hefur verið um skráningu á við gildistöku nýju laganna, svo og um meðferð umsókna sem lagðar hafa verið inn hjá Einkaleyfastofunni fyrir gildistöku nýju laganna. Loks gilda ákvæðin með vissum skilyrðum um hagnýtingu hönnunar sem hafist hefur eða umtalsverðar ráðstafanir hafa verið gerðar til að hefja fyrir gildistöku nýju laganna.

Fylgiskjal.

Fjármálaráðuneyti,
fjárlagaskrifstofa:

Umsögn um frumvarp til laga um hönnunarrétt.

Með frumvarpinu er lagt til að lögfestur verði möguleiki á vernd á hönnunarrétti í samræmi við samning Alþjóðahugverkastofnunarinnar (WIPO) sem Íslendingar eru aðilar að.

Umsækjendur um hönnunarrétt greiða gjald fyrir umsókn og kostnað við rannsókn á því að hönnunin fullnægi skilyrðum fyrir vernd. Einnig greiða þeir gjald til Einkaleyfastofunnar fyrir endurnýjun skráningar o.fl. Áætlað er að gjöldin standi undir öllum kostnaði við leyfisveitinguna.